

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тези доповідей

74-ї НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ

МІЖВУЗІВСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

19 листопада 2020 року

м. Київ, Україна

Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації: тези доповідей 74-ї науково-практичної міжвузівської студентської конференції (м. Київ, 19 листопада 2020 року) - 116 с.

Науково-редакційна колегія: д.е.н., проф. Худолій Л.М., к.е.н., доц. Костюк В.А., к.п.н., доц. Аврамчук Л.А.

*Відповідальність за достовірність та якість
поданого матеріалу несуть учасники конференції
та їх наукові керівники*

Секція 3
БАНКІВСЬКЕ ТА СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

ЗМІСТ

1.	Бобирець Я.В., Файчук О.В. РОЗВИТОК ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	7
2.	Бовкун А.В., Мамчур Р.М. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	10
3.	Веремій Я.С., Аврамчук Л.А. ПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	12
4.	Веремій Я.С., Тринчук В.В. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВЛАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ	15
5.	Вершута Ю.С., Аврамчук Л.А. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ	19
6.	Вовк Д.О., Ховрак І.В. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ	22
7.	Ворона А.В., Костюк В. А. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ	23
8.	Гайдабура О. М., Ховрак І.В. КРЕДИТНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	25
9.	Голованьова А.А., Файчук О.В. КРЕДИТУВАННЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	26
10.	Глух І.І., Муравський О.А. БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	29
11.	Євтушенко А.С., Костюк В.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	32
12.	Євтушенко А.С., Муравський О. ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	35
13.	Завадський В.С., Муравський О.А. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ФОНДОВОГО РИНКУ	38
14.	Загорійчук Л. Л., Михальчишина Л. Г. СУТНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ ТА ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ	41
15.	Заквацький А. С., Аврамчук Л. А. НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКАХ	44

16.	<i>Ковалінська Д. О., Файчук О. В.</i> ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ	47
17.	<i>Колбасинська В.Р., Аврамчук Л.А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	50
18.	<i>Колодяжна В.О., Худолій Л.М.</i> УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ	53
19.	<i>Коновал О.П., Муравський О.А.</i> УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ БАНКУ	55
20.	<i>Корнієнко А.В., Жарікова О.Б.</i> ПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В ЖИТЛОВІЙ СФЕРІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	58
21.	<i>Кулікова М.В., Жарікова О.Б.</i> АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	62
22.	<i>Максимів І.О., Мамчур Р.М.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ БАНКАМИ ТА СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ	66
23.	<i>Манько Х.В., Пащенко О.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	69
24.	<i>Марків І.М., Гембарська Н. Є.</i> ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ ПЕРЕВАГА	73
25.	<i>Мокієнко Є.О., Ховрак І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ДОВІРИ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ «КЛІЄНТ-БАНК»	76
26.	<i>Моргун А. С., Аврамчук Л. А.</i> ДЕПОЗИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ	77
27.	<i>Моргун А. С., Тринчук В. В.</i> ВІРУСНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК СПОСІБ ПРОСУВАННЯ ТОВАРУ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ	79
28.	<i>Роговська А.І., Мамчур Р.М.</i> ВЗАЄМОДІЯ БАНКІВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ	82
29.	<i>Роїк В.В., Аврамчук Л.А.</i> ЕВОЛЮЦІЙНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ	85
30.	<i>Скібчик С.А., Аврамчук Л.А.</i> ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	88
31.	<i>Стеренчук М.М., Костюк В.А.</i> УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ БАНКУ	90
32.	<i>Таранушенко В.О., Муравський О.А.</i> ОЦІНКА ВАЖЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ	93

	ПЛАТЕЖІВ НБУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
33.	<i>Томашевський В.Ю., Худолій Л.М.</i> ДІДЖИТАЛ – СТРАХУВАННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ	95
34.	<i>Цицюра В.В., Костюк В.А.</i> УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	99
35.	<i>Черевата А.А., Муравський О.А.</i> СТРУКТУРА ГРОШОВОЇ МАСИ В УКРАЇНІ	102
36.	<i>Черкесенко К.І., Жарікова О.Б.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ З ПІДРИМАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ	104
37.	<i>Черкесенко К.І. Худолій Л.М.</i> БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ	107
38.	<i>Чубанова М.С., Файчук О.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ	110
39.	<i>Шевчук Д.В., Муравський О.А.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА СВІТОВОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	113

РОЗВИТОК ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бобирець Я.В., студентка

Файчук О.В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Аграрний сектор економіки України є одним із найважливіших галузей виробничо-господарської діяльності в країні. Від його розвитку залежить як життєздатність села, так і продовольча безпека населення. Така сфера економіки України порівняно з іншими, найбільше потребує реальної, комплексної державної та банківської підтримки.

Сьогодні практикується ведення вітчизняного аграрного бізнесу за допомогою залучення кредитних коштів на сезонні потреби підприємства, модернізацію та будівництво нових виробничих потужностей. Багато представників аграрного сектору економіки використовують короткострокове кредитування, але відчують нестачу довгострокових кредитів. Банківська система України зазнала великих трансформаційних змін [1, с. 115]. Порівнюючи кількість діючих банків за 2013–2019 роки, бачимо, що вона зменшилась більш ніж удвічі (176 на початок 2013 року, 75 – 2019 року). В активі банківської системи питому частину займають надані кредити. Так, у 2018 році їх частка становила 86% від загального обсягу банківських активів, у 2017 році – 78%, у 2016 році – 78,2%. Отже, з 2016 по 2018 роки спостерігаємо значне зростання питомої частки кредитів у загальній структурі активів вітчизняної банківської системи. Варто зазначити, що разом зі збільшенням активів банків збільшується кількість наданих кредитів. Така ситуація є позитивною й свідчить про розвиток банківської системи загалом та кредитного ринку зокрема. На український ринок банківського кредитування у 2015–2018 роках суттєво вплинули фактори економічної та політичної нестабільності [2].

На основі ситуації, яка склалась, деякі комерційні банки фактично в повному обсязі припинили видачу кредитів, оскільки мали невпевненість щодо довгострокової платоспроможності майбутніх позичальників. Проте водночас певна кількість вітчизняних банків кредитувала економічних суб'єктів, тому потрібно проаналізувати основні тенденції, які склалися в цій сфері, особливо у сфері кредитування юридичних осіб за тривалістю позики.

Вартість кредитних ресурсів поступово зменшується. За досліджуваній період відсоткова ставка суттєво змінилась. Результатом зменшення вартості позикових коштів послужило зменшення облікової ставки Національного банку України. Відсоткова ставка за кредитами в іноземній валюті з кожним роком зменшувалась. Отже, на кінець 2018 року вона зменшилась на 2,5 відсоткових пункти порівняно з 2015 роком, становлячи 5,7%. На таку динаміку мала вплив зміна валютного курсу національної валюти.

Банківське кредитування аграрних товаровиробників здійснюється переважно за декількома ключовими напрямками, які є вкрай не вигідними для вітчизняних аграрних підприємств. Існує декілька таких ключових кредитних програм:

- кредитування задля поповнення обігових коштів, спрямоване на фінансування оборотних активів, а саме купівлю добрив і худоби, ремонт техніки та виплату персоналу заробітної плати;

- кредитування на здійснення інвестиційних проєктів, спрямоване на фінансування нових проєктів, які пов'язані з будівництвом основних виробничих фондів (наприклад, елеватори, склади), а також закупівлю устаткування для облаштування цього проєкту [3, с. 65].

Ситуація, що склалася з вартістю позикових коштів, може позитивно вплинути на обсяги довгострокового кредитування аграрного сектору, оскільки вартість у 17% вже не є такою критичною для аграрних підприємств. Якщо відсоткова ставка буде продовжувати зменшуватись, аграрії будуть все більше використовувати довгостроковий кредит як джерело поповнення коштів. Наслідком цього є розвиток вітчизняної банківської системи й стрімкий

розвиток аграрного сектору економіки, який є перспективним шляхом розвитку національної економіки.

В підсумок проведених досліджень можна зробити висновок, що в Україні існує низка проблем, які заважають розвиватися такому напрямку кредитування, як довгострокове. Найгострішими проблемами є вартість такого кредиту та низька активність з боку інвесторів. Низька платоспроможність населення й низький рівень кредитоспроможності аграрних підприємств є основними факторами, які гальмують розвиток довгострокового кредитування. Вирішенню проблеми довгострокового кредитування сприятимуть: стабілізація фінансово-економічної ситуації в країні, заснування іпотечних банківських установ у тому числі державних, що, у першу чергу, будуть приносити суспільну користь; довгострокові кредитні джерела банків; адекватний аналіз кредитоспроможності аграрних підприємств (урахування фінансового стану, сезонності); створення якісної нормативно-правової бази; державна фінансова підтримка; збільшення безповоротної допомоги підприємствам аграрного сектору економіки країни.

Список використаної літератури

1. Гайда Ю.І. Довгострокове банківське кредитування як спосіб фінансування економічного росту. Вісник Донецького університету економіки і права. 2013. № 1. С. 140–145.

2. Аналітичний огляд банківської системи України за 2017 рік // НРА «Рюрик». 2017. [URL:http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf](http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf) (дата звернення: 13.11.2019).

3. Задорожнюк Н.О. Проблеми та перспективи розвитку банківського сектора національної економіки України. Молодий вчений. Серія: Економічні науки. 2015. № 1. С. 85–88.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Бовкун А.В., студентка

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Пріоритетним напрямком соціальної політики держави завжди є і буде система охорони здоров'я. Як зазначено в Конституції України, життя та здоров'я людини являється головною соціальною цінністю, яка значно впливає на загальний розвиток соціально-економічного потенціалу нашої країни [1].

На даний час недостатнє фінансування медичної галузі робить систему медичного забезпечення недосконалою. Також деструктивний вплив несуть нерівномірне і нераціональне розподілення ресурсів всередині системи, ось чому медична галузь вимагає радикальних реформ.

Питанню розвитку медичного страхування в Україні були присвячені праці таких вчених, як: В. Биховченко, А. Бороденко, С. Вовк, Ю. Вороненко, А. Гончар, А. Городецька, Я. Дробот, Н. Карпишин, В. Лобас, Р. Мамчур, М. Мних, А. Могилова, А. Окунський, А. Островська, С. Пилипенко, О. Степанова, Н. Федорович, І. Яковенко, та ін.

Складна економічна ситуація спричинює нерівномірний розвиток страхового ринку в Україні. Мала кількість платоспроможного населення, недосконале законодавче забезпечення, неузгодженість економічних інтересів суб'єктів страхового ринку також погіршує ситуацію в цілому. Саме тому потрібно приділити увагу медичному страхуванню, оскільки за рахунок фінансування зі страхових фондів воно забезпечує нормативне функціонування системи охорони здоров'я. А самі страхові фонди формують свій капітал із страхових внесків підприємств чи організацій різних форм власності і призначені фінансувати надання медичних послуг населенню згідно з умовами страхових програм [2].

Головна проблема, яка постає у сфері медичного обслуговування – це хибно встановлений обсяг коштів, які виділені для фінансової підтримки медичної галузі. Діюча система медичного забезпечення знаходиться в фінансовій та організаційно-структурній кризі. Вона характеризується неефективною структурою медичного обслуговування, поганою якістю та надто завищеними цінами фармацевтичної продукції. Також для неї характерні невисокий рівень лабораторного забезпечення для надання первинної медичної допомоги та низька видаткова частина бюджету на охорону здоров'я по відношенню до ВВП [3].

Всесвітня організація охорони здоров'я в ході досліджень виявила, що за останні два десятиліття Україна посіла одне з найнижчих місць у топ-100 країн Європи за показниками стану здоров'я. В нашій країні приблизно третина українців страждає від серцево-судинних захворювань, а більше ніж мільйон громадян – від онкологічних захворювань та діабету. Україна є так званим «лідером» за кількістю хворих на ВІЛ та туберкульоз. Від цього більша смертність – в 2,3 рази, ніж у країн-членів ЄС. Від серцево-судинних захворювань у структурі загальної смертності загинуло близько 64% людей, від онкологічних хвороб – 13%. А це в загальному становить приблизно 80% від щорічних втрат населення [4].

Такий стан сфери охорони здоров'я визначений низкою несприятливих соціальних та економічних чинників: складна ситуація в економіці та екології; низький рівень добробуту; поширення шкідливих звичок; відсутність у суспільстві цінності здорового способу життя. Звідси, на медичне страхування погано впливають: управління медичною галуззю; завищені страхові тарифи; недостатня прозорість документації, щодо страхування; непрофесійні працівники; висока ставка страхових премій.

З метою уникнення зазначених проблем слід вжити такі заходи: встановити перелік медичних послуг, які будуть входити в базовий пакет; зобов'язати кожну працюючу людину мати медичну страховку; встановити чіткі законодавчі норми для переходу до обов'язкового страхування; понизити

ставки страхових премій; зробити прозорою інформацію, щодо діяльності страхових компаній; гарантувати на законодавчому рівні виплату страхового відшкодування при настанні страхового випадку [5].

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96- %D0%B2%D1%80](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80)
2. Степанова О.В. Обов'язкове медичне страхування в Україні. Перспективи та ризики [Електронний ресурс] / О.В. Степанова // – Xpress. – Сумський інформаційний портал. – Київ, 28.10.2015. – Режим доступу: <http://xpress.sumy.ua/article/health/7713>
3. Конституція України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int>
5. Кучерова О. Аналіз та використання зарубіжного досвіду щодо розвитку системи медичного страхування в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2017/analiz-tavykorystannya-zarubizhnoho-dosvidu-schodorozvytku-systemymedychnoho-strahuvannya-v-ukrajini>

УДК 336.717.061.1

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Веремій Я.С., студентка

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Найгострішою проблемою сучасної банківської системи України є стрімке зростання обсягів простроченої заборгованості в портфелі банків. Відтак значне погіршення якості кредитних портфелів банківських установ збільшує витрати банків за рахунок формування резервів на можливі втрати і, відповідно, зростає ймовірність зниження прибутковості банківської діяльності,

а також рівня достатності капіталу та в багатьох випадках зменшує перспективи розвитку подальшої кредитної діяльності. Така тенденція викликає потребу удосконалення роботи фінансових установ з приводу управління активами банку, та головне їх проблемними кредитами, що сприятиме активному розвитку кредитного процесу країни загалом.

Кредитний портфель банку є «вершиною» кредитної діяльності. Його не можна прирівнювати до простої сукупності кредитів, оскільки кредити можуть взаємодіяти, внаслідок чого кредитний портфель характеризується не тільки сукупним ризиком, але і чисто портфельним ризиком. Як підсумок саме якість всього кредитного портфеля в цілому визначає ефективність кредитної діяльності.

В процесі управління банку кредитний портфель необхідно розглядати у взаємозв'язку з усіма складовими банківської діяльності, зокрема з власним капіталом та зобов'язаннями банку. Управління кредитним портфелем банків має відбуватися в контексті загальної концепції управління активами та пасивами банку, спрямованої на досягнення бажаного рівня доходу та зниження ризиків.

Стабільна банківська система країни свідчить про ефективне функціонування країни в цілому. Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій, через що головним завданням, яке сьогодні стоїть перед менеджментом банків, є ефективне управління кредитним портфелем комерційної установи. Неefективне управління кредитним портфелем банківської установи призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, у свою чергу веде до настання збитків та втрати вкладених ресурсів. З вище наведеного випливає, що ефективне управління кредитним портфелем банків є одним із важливих управлінських заходів, від якості проведення котрого залежать фінансові результати діяльності установи. Існування такої залежності між грамотним управлінням кредитним портфелем банківської установи та її прибутками й

зумовлює актуальність розвитку науково-методичних підходів до оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку [1].

Проаналізуємо показники кредитного портфелю на прикладі АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2019 рр.

Таблиця 1

Кредитний портфель АТ КБ ПриватБанк 2015-2019 рр. [2]

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Розрахункова сума резерву на покриття кредитного ризику, тис. грн.	4 455	2 524	4 850	52 975	54 720
Залишки кредитів і позик, тис. грн	90 777	87 679	195 339	43 582	38 335
Ризик кредитного портфеля,%	11	18	24	23	23

В динаміці починаючи з 2015 року ризик кредитного портфеля став активно збільшуватися, що свідчить про неефективну кредитну політику банку, найбільшого свого значення він досяг в 2017 році – 24%, наступні періоди він дещо стабілізувався та зменшився – 23%. Саме кредитну політику банку необхідно буде дещо переглянути відносно потреб банку, які відповідають потребам сучасного розвитку банку.

Можливості банку є широкими та в форматі цілей досяжними, кожен можливість необхідно розглядати як мету, делегувати повноваження та виділяти першочерговість в досяжності цілей.

Одним з основних напрямів підвищення ефективності кредитного портфеля банку є результативне управління ним, яке передбачає збалансування та мінімізацію ризику усього портфеля та контроль структури кредитного ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам та умовам діяльності.

Управління кредитним портфелем, як процес, складається із п'яти послідовних етапів: вибору кредитної політики; аналізу ринку кредитів; формування кредитного портфеля; перегляду кредитного портфеля; оцінки ефективності кредитного портфеля.

У сучасних умовах банківські установи повинні оперативно реагувати на появу задоволеної заборгованості за кредитами та постійно удосконалювати схеми реструктуризації позичок, щоб у майбутньому не допускати на балансі безнадійної заборгованості, яку досить складно продати на вигідних для банку умовах. Відповідно, важливим на сучасному етапі є ефективне управління кредитним портфелем банків, що залежить від правильності організації самого процесу кредитування, при якому необхідним є врахування всіх факторів, котрі поєднуються з принципами і методами банківського кредитування в межах сучасної наукової концепції банківського менеджменту, разом із досвідченою командою кредитного аналізу та контролю.

Таким чином, банківська діяльність в Україні потребує значного реформування та удосконалення кредитної політики, що повинно забезпечити оздоровлення фінансового сектору та відновлення темпів економічного зростання в Україні.

Список використаних джерел

1. Коваленко В.В. Діагностика кредитного ризику та його вплив на кредитну активність банків України. Фінанси України. 2018 р. №2. С.84-98.
2. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «Приватбанк» за 2019 рік [Електронний ресурс] : Режим доступу – <https://static.privatbank.ua/files/Konsolidovaniy+richnij+zvit+za+2019+r..pdf>

УДК 366.5:368

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВЛАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Веремій Я.С., студентка

Тринчук В.В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На державному рівні наголошується, що одним з основних заходів забезпечення стабільності розвитку страхового ринку України є формування

ефективного державного регулювання та нагляду з урахуванням міжнародних принципів та стандартів. Одним із напрямів державного регулювання є захист прав споживачів страхових послуг. Посилення уваги до захисту прав споживачів страхових послуг пояснюється особливостями страхових продуктів та послуг. Зазвичай споживачі не мають достатньої інформації та необхідних знань про особливості страхових послуг та якісні характеристики страхових продуктів, що, у свою чергу, не дає можливості порівняти їх умови. Тому питання захисту прав споживачів страхових послуг України є надзвичайно актуальними.

В нашій країні НБУ має повноваження на захист прав споживачів фінансових послуг і регулює поведінку банків та небанківських фінансових установ щодо їхніх клієнтів [1]. Спеціальний підрозділ, який цим опікується, – Управління захисту прав споживачів фінансових послуг.

Одним із найважливіших у європейському фінансовому праві постає питання захисту прав споживачів фінансових (страхових) послуг. У реалізації його фундаментальних принципів для фізичних осіб важливу роль відіграє інститут омбудсмена. Ринок фінансових послуг України як ніколи потребує збалансування інтересів держави, фінансових установ та клієнтів. У зв'язку з чим дослідження питань захисту прав споживачів страхових послуг, функціонування інституту фінансового (страхового) омбудсмена є вкрай актуальним з точки зору вивчення та імплементації європейського досвіду. У нашій державі створено законопроект «Про устанovu фінансового омбудсмена» (реєстр. № 8055 від 22.02.2018 р.). Метою проекту, як зазначено у Пояснювальній записці до нього, є «запровадження кращих ефективних практик захисту прав споживачів та створення законодавчого підґрунтя для збільшення довіри до фінансового сектору шляхом створення установи фінансового омбудсмена – незалежного органу, який вирішуватиме спори споживачів фінансових послуг та сприятиме захисту їх прав». На погляд суб'єктів права законодавчої ініціативи, «впровадження механізму альтернативного (позасудового) вирішення спорів, що виникають у споживачів

фінансових послуг із надавачами фінансових послуг сприятиме підвищенню довіри споживачів до фінансового ринку» [2].

Проте, нашу думку, механізм, запропонований законопроектом для реалізації цієї ідеї, навряд чи забезпечить поліпшення захисту прав споживачів фінансових послуг як з огляду на те, що він не досягає належної об'єктивності і неупередженості фінансового омбудсмена, так і на те, що він не може гарантувати споживачам того ж рівня захисту, як суд.

У багатьох країнах світу інститут омбудсмена виникав як продукт саморегулювання на фінансовому ринку й фінансується його учасниками. Спільна риса служб багатьох омбудсменів країн Європи, як тільки адвокат або державний орган були залучені до вирішення справи, вони не втручаються у суперечку між споживачем й страховиком.

Взяти до прикладу країну-сусіда – Польщу. Вивчення досвіду роботи інституту фінансового омбудсмена цієї країни може бути корисним для України. У Республіці Польща в 1995 році було створено інститут страхового омбудсмена (Rzecznik ubezpieczonych). Значну роль у формуванні нової інституції відіграли саморегулюючі об'єднання страхувальників, які постраждали від страховиків. До завдань урядової агенції належало представлення інтересів страхувальників, застрахованих, вигодонабувачів або призначених осіб згідно договорів страхування, учасників відкритих пенсійних фондів і корпоративних пенсійних програм. Завданням страхового омбудсмена стала перевірка скарг в окремих питаннях, коли, на думку споживача, страхова компанія, страховий гарантійний фонд, Польське моторно-транспортне страхове бюро, загальне пенсійне товариство або орган управління пенсійними програмами порушили право або інтерес осіб, яких представляє омбудсмен. Сьогодні Фінансовий омбудсмен призначається на 4 роки Керівником Уряду за поданням відповідного міністра, до компетенція якого входить нагляд за діяльністю фінансових установ [3,4].

За їх прикладом інститут омбудсмена має бути незалежним органом, який здійснює досудове врегулювання взаємовідносин між страховиками та

споживачами послуг, органічно доповнює роботу інших регуляторів ринку, а його послуги безкоштовні для споживача. Актуальним для вітчизняного страхового ринку й надалі залишатиметься питання розробки й прийняття закону України «Про установу фінансового омбудсмена», що визначав би засади створення і діяльність фінансового омбудсмена в Україні. Наявність інституту страхового омбудсмена в Україні сприятиме коректній поведінці учасників страхового ринку; зменшенню навантаження на судову систему та НБУ; налагодженню комунікацій між страховиком, брокером та споживачем страхових послуг.

Список використаних джерел:

1. Добош Н. Інноваційні зміни в регулюванні ринку фінансових послуг в Україні та їх вплив на захист прав споживачів // Інноваційні технології у розвитку сучасного суспільства: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 2020. – С.48-52.

2. Проект закону «Про установу фінансового омбудсмена». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63512 (дата звернення: 14.11.2020).

3. Тринчук В., Гориславець П., Горбова Х., Зелениця І. Фінансовий омбудсмен і його роль у питаннях захисту прав споживачів на страховому ринку Польщі // Фін.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2018. – Вип. 3. – С. 268-280.

4. Єдинак Т., Зелениця І., Гориславець П., Тринчук В. Міжнародний досвід функціонування інституту фінансового омбудсмена //Страхова справа. 2018. –№2(70). – С.28-35.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Вершута Ю.С., студентка

Аврамчук Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кредитні спілки, як і банки та страхові компанії, належать до високоризикових фінансових установ, оскільки вони залучають кошти населення. І хоча активи кредитних спілок порівняно із загальним обсягом активів банків є незначними (0,4%), проте такі установи обслуговують значну кількість членів та мають потенціал до подальшого зростання. Тому забезпечення належного регулювання та нагляду за діяльністю кредитних спілок є одним з пріоритетних завдань Національного банку.[1]

Станом на 31.03.2020 у Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 335 кредитних спілок та 407 відокремлені підрозділи кредитних спілок. За територіальною ознакою найбільша кількість кредитних спілок зареєстрована в таких областях: м. Києві та Київській області –37(11%); Луганській –31(9,3%); Донецькій –28(8,4%); Харківській –20(6%); Львівській –20(6%).[3]

За кількістю членів кредитних спілок лідирують Івано-Франківська область (57,2 тис. осіб), Львівська (56,7 тис. осіб), м. Київ та Київська область (46,6 тис. осіб), Дніпропетровська (35,7 тис. осіб) та Закарпатська області (30,3 тис.осіб).

Лідерами за розмірами активів є кредитні спілки м. Києва та Київської області (374,2 млн. грн.), Херсонської (354,6 млн. грн.), Івано-Франківської (324,3 млн. грн.), Львівської (258,5 млн. грн.) та Харківської областей (214,9 млн. грн.).[3]

Станом на 31.03.2020 кількість членів кредитних спілок становила 460,9 тис. осіб, що на 29,3 тис. осіб (6%) менше, ніж станом на 31.03.2019. Також відбулися зміни і в структурі членів кредитних спілок. Так,

зменшилися частки членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, на 7% та членів кредитних спілок, які мають діючі депозитні договори, на 1,9%. Крім того, відбулося зменшення частки інших осіб, які не користуються послугами кредитних спілок, але залишаються їх членами, на 5,9%.[2] Система кредитних спілок станом на 31.03.2020 порівняно з 31.03.2019 року демонструє збільшення активів та зменшення капіталу. Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 31.03.2020 становить 2 542,9 млн. грн. і збільшився на 116,4 млн. грн., або на 4,8% порівняно з відповідною датою 2019 року (2 426,5 млн. грн.). Загальний обсяг капіталу становить 1 017,8 млн. грн. та порівняно з 31.03.2019 зменшився на 59,7 млн. грн., або на 5,5%.

Членами ВАКС станом на 01.04.2020 року є 73 кредитних спілки. Найбільше кредитних спілок – членів ВАКС (37 КС) знаходиться на заході, найменше (3 КС) – на півдні. Кредитні спілки – члени ВАКС східного регіону займають 22% (16 КС) у загальному членстві асоціації. У центральному регіоні працюють 17 кредитних спілок, які є членами ВАКС. Зазначимо, що 2 кредитні спілки розташовані на окупованій території Східного регіону та 4 кредитні спілки не подали звітність у зв'язку з введенням обмежувальних заходів, викликаних пандемією COVID-19, дані по 6 кредитним спілкам асоціації не враховувались.[3]

Головною проблемою функціонування кредитних спілок в Україні є недосконалість законодавчо-нормативного середовища й закріплення кооперативної природи кредитних спілок. Оптимальним розв'язанням цієї проблеми є внесення змін до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність кооперативних неприбуткових товариств та кредитних спілок. Згідно з Концепцією розвитку системи кредитної кооперації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України, серед найважливіших факторів і тенденцій, що стримують розвиток кредитних спілок можна виділити:

- недосконалість законодавства, що регулює діяльність суб'єктів системи кредитної кооперації;

- недостатня поінформованість населення про діяльність кредитних спілок;
- концептуальна невизначеність на тривалу перспективу;
- порівняно незначні строки кредитування;
- відсутність діючої інфраструктури фінансової й технічної підтримки ефективної діяльності кредитних спілок;
- низький рівень професійної діяльності й технічної оснащеності переважної більшості кредитних спілок.[4]

Задля максимізації корисності діяльності кредитних спілок в Україні необхідно створити систему страхування вкладів від фінансових ризиків; ініціювати створення бюро кредитних історій для формування бази позичальників, що дасть можливість знизити частку прострочених і неповернених позик; запровадити жорсткішу систему нагляду та контролю дотримання й виконання основних показників діяльності кредитних спілок.

Список використаних джерел:

1. Максимчук О.В. Кредитні спілки під наглядом НБУ: яке майбутнє чекає на них. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/683475.html>
2. Нацкомфінпослуг. Інформація про стан і розвиток кредитних установ України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-kredytnykh-ustanov-Ukrainy.html>
3. Всеукраїнська асоціація кредитних спілок. Зведені дані кредитних спілок-членів ВАКС станом на 01.04.2020. URL: http://www.vaks.org.ua/images/files/2020/finzvit/zvit_1_kv_2020.pdf
4. Гац О. А. Проблеми та перспективи розвитку кредитних спілок в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=2605>

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Вовк Д.О., студентка

Ховрак І.В., кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Податкове планування дозволяє розробити та прийняти обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на зміцнення фінансового потенціалу підприємства й підвищення ефективності його діяльності [1]. Неоднозначні та часті зміни податкового законодавства, суперечливість та суб'єктивність розуміння окремих податкових норм, жорстка конкуренція на рику, цінності власників можуть спонукати окремі підприємства ухилятися від сплати податків, тобто до правопорушень. Водночас існують і законні шляхи оптимізації податкового навантаження. Саме тому податкове планування в сучасній економіці варто розглядати як механізм, що мінімізує протиріччя інтересів між державою та платниками податків. Відповідно метою податкового планування на підприємствах має стати вибір такого шляху досягнення стратегічних цілей, за якого прибуток наближається до максимуму, а податкові ризики діяльності – до мінімуму. Однак, податкове планування повинно базуватись на етичних принципах та нормах, це дозволить побудувати відносини довіри [2], налагодити діалог [3], завоювати прихильність працівників, споживачів та держави.

Список використаних джерел:

1. Корнус В., Квасов В., Пономарьов О. Оцінка податкового навантаження на рівні підприємств. Економіст. 2007. № 10 С. 17-19.
2. Ховрак І.В. Роль комунікаційного інструментарію стратегії корпоративної соціальної відповідальності для розбудови ефективного діалогу зі стейкхолдерами. Український соціум. 2019. № 3 (70). С. 92-106.
3. Khovrak I. Social Entrepreneurship and Its Role in Sustainable Development: Regulation, Funding and Trust Building. Studia i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. 1/2018. Cz.2. P. 22-33.

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Ворона А.В., студентка

Костюк В. А., кандидат економічних наук доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування

У 2020 році одним з головних чинників впливу на економічні процеси виявився фактор розповсюдження пандемії COVID-19. У відповідь на пандемію COVID-19 відбулись суттєві зміни у життєдіяльності багатьох держав світу, у тому числі і в Україні. Перш за все, це пов'язано із жорсткими карантинними заходами, які ввели уряди багатьох країн: закриття торгово-розважальних центрів, заборона відвідання усіх масових заходів, обмеження у пересуванні як у межах країни, так і при перетині її кордонів, скорочення виробництва (через встановлення лімітів одночасного перебування працівників в одному приміщенні) тощо. Відчутних коливань в період пандемії зазнав і банківський ринок, де відбулось скорочення кредитного портфеля та зниження прибутковості.

Так, портфель чистих кредитів бізнесу (тобто портфель без урахування резервів) скоротився за квартал на 6,3% у гривні та на 3,6% у іноземній валюті у доларовому еквіваленті. Портфель чистих кредитів населенню зменшився на 5% за квартал (-4,4% за квітень) вперше з початку 2017 року. Ключовим чинником такого скорочення було формування банками резервів за одночасного скорочення попиту на кредити внаслідок погіршення споживчих настроїв. Зокрема, у II кварталі скоротилися позики на побутову техніку та автокредити [1].

У II кварталі, гривневі кошти бізнесу на рахунках у банках зросли на 9% за квартал (+24,6% р/р). Гривневі вклади населення зросли на 10,9% (+24,1% р/р), переважно за рахунок вкладів на вимогу. Такий приріст позитивно контрастує з кризами минулих років, коли вкладники активно забирали кошти з банків[2].

Відрахування резервів та зниження попиту на банківські послуги призвели до скорочення прибутків, отриманих банком, на майже 24% порівнюючи з аналогічним періодом минулого року.

Головним викликом для прибуткової діяльності банків надалі будуть втрати від погіршення якості кредитного портфеля, що призведе до зростання відрахування в резерви у наступні два квартали. Водночас процентні та комісійні доходи надалі зростатимуть, тому до кінця року сектор залишиться прибутковим[3].

Враховуючи невизначеність у зв'язку з розвитком подій навколо коронавірусу, НБУ намагається створити сприятливі умови шляхом проведення ефективних реструктуризацій для боржників та продовження дії спрощених правил оцінки кредитного ризику, що дасть змогу і банкам, і користувачам послуг банків подолати кризу.

Список використаних джерел:

1. Кредитний портфель банків скоротився, а прибуток зменшився внаслідок COVID-19 та карантину [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kreditniy-portfel-bankiv-skorotivsya-a-pributok-zmenshivsya-vnaslidok-covid-19-ta-karantinu--oglyad-bankivskogo-sektoru>.

2. Кредитний портфель банків зменшився через пандемію – НБУ [Електронний ресурс] / 1 – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3109168-covid19-mav-negativnij-vpliv-na-rabotu-nebankivskih-finustanov-nbu.html>.

3. Коронавірус в цифрах: як змінилася світова економіка. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51994936>

КРЕДИТНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Гайдабура О. М., студент

Ховрак І.В., кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Розвитку бізнесу залежить від обраної моделі банківського кредитування, а також участі держави в процесі кредитування [1-3]: американська (поєднання державної й приватної підтримки процесу прийняття управлінських рішень щодо кредитування), європейська (прийняття управлінських рішень з метою мінімізації ризиків шляхом участі державних організацій), азіатська (реалізація державних програм). З огляду на нестабільність в фінансовій, макроекономічній, політичній сферах, а також погіршення інвестиційного та підприємницького клімату в результаті впливу пандемії у 2020 р., важливим є розробка такої моделі банківського кредитування розвитку бізнесу, а також участі держави в процесі кредитування, яка б відображала специфіку сучасної української економіки.

Саме тому особливою важливим є світового досвіду підтримки розвитку бізнесу шляхом створення умов для банківського кредитування: пошук перспективних підприємств та їх фінансування (насамперед, старт-апів малих підприємств); надання короткострокових кредитів на поповнення оборотних коштів; надання страхових послуг; надання гарантій за кредитами. Особлива увага повинна приділятися соціальному характеру програм підтримки бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Тринчук В.В., Кучеренко В.В. Зарубіжний досвід розвитку банкострахування. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017, Вип. 4, С. 166 – 170.
2. Ховрак І.В. Міжсекторна співпраця в регіоні на засадах соціальної відповідальності. Економіка. Фінанси. Право. 2020, 2/1, С. 10 – 15.
3. Ховрак І.В. Побудова культури довіри у банківському та страховому секторах. Фінансові послуги. 2017, 3, С. 3 – 6.

КРЕДИТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Голованьова А.А., студентка

Файчук О.В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах формування сучасної ринкової економіки, однією з найважливіших категорій, яка відображає економічні відносини та зв'язки в житті суспільства є кредит. На сьогоднішній день він залишається важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва. Кредит являє собою економічні відносини з приводу зворотного руху позиченої вартості. Також виражає стосунки між кредитором і позичальником і забезпечує перетворення грошового капіталу в позичковий. За його допомогою вільні кошти підприємств, приватного сектора і держави акумулюються, перетворюючись у позичковий капітал, котрий в свою чергу передається за плату в тимчасове користування.

Загалом діяльність підприємства в системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів.

У ринковій економіці кредитні відносини необхідні як дієвий механізм переливання капіталу з одних галузей в інші та згладжування норми прибутку. За допомогою кредитних відносин є можливість подолати обмеженість індивідуального капіталу, забезпечити неперервність кругообігу фондів суб'єктів господарювання, забезпечувати обслуговування процесу реалізації товарів і послуг [1, с. 17].

Між установою банку і підприємством укладається кредитний договір, в якому зазначаються : умови одержання та погашення позик, плановий розмір кредиту, об'єкти кредитування, процентні ставки плати за кредит, умови та розміри їх підвищення та зниження, зобов'язання підприємства по заставі

цінностей, що кредитуються, джерела погашення позики, терміни, на які вони надаються, та інші умови кредитування.

Кредити надаються під конкретні товарно-матеріальні цінності та витрати виробництва і забезпечуються заставою цих цінностей або продукцією, що надходить у заставу у міру її випуску. Крім матеріального забезпечення, гарантією повернення кредиту можуть бути також цінні папери: акції, облігації, страхові поліси, векселі; гарантії та поруки платоспроможності юридичних і фізичних осіб тощо. Спосіб забезпечення кредиту передбачається в кредитному договорі. Конкретний строк повернення кредиту залежить від цілей кредитування, розміру кредиту, платоспроможності позичальника. Установи банків можуть надавати відстрочку повернення кредиту, стягуючи за це підвищений відсоток [2, с. 187].

Зазвичай кредит укладається терміном на один рік, але в деяких випадках він може бути укладений і на триваліший термін. Так, за позиками на капіталовкладення та іншими довгостроковими кредитами договір укладається на термін наданого строку. В межах договору підприємства і установи банку виступають рівноправними партнерами, які стежать за додержанням умов кредитування. При заборгованості, яка прострочена більше ніж на 30 днів, надання нових кредитів припиняється. Якщо на підприємстві є нестачі обігових коштів то його кредитування може бути продовжено під гарантію вищої організації, наприклад підприємства-спонсора.

Банківська система може надавати кредити лише під певну заставу. Заставою можуть бути: рухоме та нерухоме майно, цінні папери, дебіторська заборгованість, розрахункові документи, товарно-матеріальні цінності, готова продукція, тощо. Кредит також може бути забезпечений договором страхування відповідальності позичальника, векселями, авалем.

Забезпечення кредиту має задовольняти наступним вимогам:

- висока ліквідність, тобто здатність застави швидко перетворюватися на реальні гроші;
- здатність до тривалого зберігання;

- відносна стабільність цін на закладене майно й товарно-матеріальні цінності;
- низькі витрати по зберіганню й реалізації забезпечення.

Банк, який власне виступає кредитором, здійснює контроль за виконанням позичальником умов кредитного договору, цільовим використанням кредиту, та повним його погашенням. Протягом усього терміну дії договору банк підтримує ділові контакти з позичальником, час від часу роблячи перевірки стану зберігання закладеного майна. Якщо було виявлено факт використання кредиту не по цільовому призначенню, то банк має право достроково розірвати кредитний договір, що є підставою для стягнення всіх засобів у межах зобов'язань позичальника за кредитним договором у встановленому чинним законодавством порядку.

В сучасних умовах ринкового господарювання підприємницька діяльність як ніколи потребує позикових фінансових ресурсів. Суб'єктам господарювання для повного та ефективного функціонування підприємства необхідно, щоб поруч із власними коштами та статутним капіталом в їх розпорядженні були позикові кошти. Більшість підприємств серед позикових ресурсів надає перевагу саме банківським кредитам.

Основними умовами отримання банківського кредиту є економічна доцільність та окупність витрат, наприклад за рахунок збільшення обсягів виробництва. Для одержання такого кредиту до кредитного договору додаються кошторисно-технічна документація, а також календарний графік проведення робіт.

Список використаних джерел:

1. Марцин В. С. Кредитні відносини у сучасних умовах господарювання та шляхи їх вдосконалення / В. С. Марцин // Економіка, фінанси, право. – 2017. – № 10. – С. 17–22.
2. Левандівський О. Т. Банківські операції: навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2016. – 463 с.

3. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств [текст] навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.

УДК 336.77:658.144:63

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Глух І.І., студент

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розвиток сільського господарства України можливий за умови ефективного функціонування підприємництва на селі, зростання прибутковості якого залежить від належного фінансового забезпечення діяльності, що є важливою передумовою розвитку агропромислового виробництва. З ряду об'єктивних причин отримання реальних дешевих кредитів для сільськогосподарських товаровиробників є проблемним. Пошук виходу з даної ситуації обумовив актуальність даних досліджень на рівні авторської статті.

У сучасних умовах, коли спостерігається пошавлення підприємницької діяльності, особливо малого бізнесу, для його ефективного функціонування необхідні додаткові фінансові ресурси. Зараз взаємини українських банків і суб'єктів малого підприємництва мають на перший погляд парадоксальний характер. З одного боку банки повинні бути зацікавлені в наданні кредитів суб'єктам малого підприємництва, оскільки одержують за це відсотки, а з іншого боку малі підприємства мають велику потребу в кредитах, але не звертаються за ними до банку [1, с. 43]. Таким чином, банки не зацікавлені у видачі кредитів суб'єктам малого підприємництва. Це обумовлено рядом наступних причин: – складність спостереження та контролю за позичальниками – більшість підприємств працюють у «тіньовій» економіці; – нестабільність діяльності підприємств малого бізнесу; – відсутність надійної кредитної історії;

– брак потрібної ліквідної застави; – недостатній професіоналізм менеджерів (складності при розробці необхідної документації, бізнес-планів, техніко-економічного обґрунтування проекту).

Однак особливостями програм кредитування малих сільськогосподарських підприємств є: гнучкий графік погашення платежів, розширений перелік активів, які можуть бути заставою, цільове призначення (придбання хімічних засобів захисту рослин, пально-мастильних, насінневих матеріалів, запасних частин, мінеральних добрив, виплата заробітної плати й супутніх платежів до бюджету, поточних господарських потреб) [2].

Малий аграрний бізнес в Україні кредитує невелика кількість комерційних банків, основними з них є такі, як Райффайзен Банк Аваль, Креді Агріколь Банк, Банк Кредит Дніпро, Укрексімбанк, Кредобанк та інші. Проаналізувавши запропоновані даними банками кредитні програми для малих аграрних підприємств, в табл. 1 висвітлені основні умови за ними.

Таблиця 1

Кредитні програми для малих аграрних підприємств

Параметри	Фінансування оборотного капіталу	Інвестиційне кредитування	Купівля с.-г. техніки
	Кредитна лінія		
Сума, грн.	Ліміт 60-75%	Ліміт до 85%	Ліміт до 90%
Строк	1-2 роки	До 7 років	До 5 років
Процентна ставка, % річних	Від 16	Від 17,5	Від 18
Комісія, % Разова	0,99-1	0,99-1	0,99-1
Забезпечення	Застава	Застава	Застава

За рахунок власних коштів банки пропонують такі кредитні програми: • Фінансування оборотного капіталу, спрямовано на придбання добрив, ремонт техніки та виплату заробітної плати; • Інвестиційне кредитування, що спрямовано на фінансування інвестиційних проектів з будівництва основних фондів таких (елеватори, склади тощо), а також закупівлю обладнання для облаштування цих об'єктів; Купівля с.-г. техніки.

Аналізуючи зарубіжний досвід мікрокредитування малого і середнього бізнесу, на нашу думку необхідно створювати в Україні окремі неприбуткові мікрофінансові установи, які б були наділені правами кредитування підприємств малого і середнього бізнесу; активно фінансувати підприємства малого і середнього бізнесу, які застосовують енергозберігаючі технології та експортують продукцію; розширити систему підготовки та підвищення кваліфікації підприємців, в питаннях мікрокредитування малих підприємств.

Отже, підсумовуючи вище наведене, можна сказати, що обмеженість ресурсів малого підприємництва аграрної сфери примушує шукати якісно нові підходи, фінансові схеми та механізми їх фінансової підтримки. Банківське кредитування малого бізнесу в аграрній сфері залежить від державної підтримки, удосконалення системи банківського кредитування та пошуку інноваційних рішень.

Список використаних джерел:

1. Агрокредити: кому і на яких умовах банкіри надають позики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/Kreditiahrariyam-komu-ta-na-yakikh-umovakh-bankiri-hotovidavati-hroshi>.
2. Біломістний О. М. Особливості кредитування діяльності малих підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України // Вісник Університет банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1(7). – С. 90-93.
3. Олійник К. А. Фінансово-кредитне забезпечення малих сільськогосподарських підприємств / К. А. Олійник // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 150-158.
4. Худолій Л.М. Поліпшення фінансування малих підприємств аграрної сфери України. — / Л.М. Худолій, І.Л. Годованець [електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?option=1&iid=514/>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Євтушенко А.С., студентка

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На теперішньому етапі розвитку, в умовах масової глобалізації фінансових ринків та євроінтеграційного майбутнього України особливої актуальності набуває вивчення новітніх тенденцій регулювання ринку фінансових послуг. Добре функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку всіх економічних процесів у суспільстві. При цьому фінансовий сектор потребує створення окремої незалежної державної фінансової установи з повноваженнями проведення фінансового нагляду та регулювання на консолідованій основі, для сприяння розвитку та підвищенню стабільності[2].

На довгострокову перспективу в умовах загострення кризових процесів на світових фінансових ринках, в найближчі 3-5 років Україна повинна сформувати ефективний та конкурентоспроможний фінансовий ринок, який забезпечить перетворення вільних грошових коштів у інвестиційний капітал. На фінансовому ринку України важливу роль відіграють банки й банківська система. Згідно з даними, серед активів фінансового ринку найбільшу питому вагу мають чисті активи банківського сектору. На активи інших фінансових посередників залишається тільки 5,8%[4].

Упродовж 2015-2019 років НБУ з метою розв'язання проблем у банківській системі і посткризового відновлення економіки в цілому вжив низку заходів у сфері монетарної політики і валютного регулювання, що сприяло забезпеченню в деякій мірі стабільності банківського сектору. Політична криза 2014 р., спричинила фазу кредитного стиснення із девальвацією валюти. Загальні обсяги корпоративних кредитів скорочуються на

17%, їх частка у ВВП зменшується на 11,5%, що призводить до нестачі кредитування реального сектора, а в результаті до скорочення ВВП на 32% [1]. У посткризовій перспективі необхідно вжити заходи, щоб переорієнтувати фондовий ринок із ролі механізму перерозподілу прав власності при приватизаційних процесах на іманентні йому функції – акумулювання і перерозподілу довгострокових інвестиційних ресурсів, здатних забезпечити процес розширеного відтворення і економічне зростання.

Таким чином, проаналізувавши інформацію, можна стверджувати про деякі перспективи розвитку ринку фінансових послуг (Рис.1).

<p>Перспективи розвитку ринку фінансових послуг</p>	Створення ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ
	Підвищити роль та функції наглядових рад банків і небанківських фінансових установ, впроваджувати нові вимоги до систем внутрішнього аудиту та контролю в банках і в небанківських фінансових установах
	Впроваджувати ефективний консолідований нагляд за фінансовим сектором на основі принципів IOSCO, IAIS, Basel III, Solvency II, EIOPA, BIS, що дасть можливість ефективно діагностувати, попереджати розвиток системних ризиків та оцінювати реальну і потенційну дію шоків на фінансовий сектор та його учасників
	Розширення спектра та підвищення якості фінансових послуг
	Забезпечення належного захисту прав споживачів фінансових послуг. Створення дієздатної системи гарантування вкладів населення, що сприятиме отриманню гарантованої суми, зменшенню фактору морального ризику для більш відповідального вибору вкладниками банків та небанківських фінансово-кредитних установ

Рис. 1. Перспективи розвитку фінансових послуг

Здійснення ефективної монетарної та фінансової політики допоможе «заякорити» інфляційні очікування, а впровадження глибоких і комплексних фінансових та економічних реформ вирішити вкорінені проблеми, що занадто довго обтяжують перспективи розвитку країни.[3]

Отже, фінансовий ринок є важливою основою для подальшого розвитку економіки України. Зміцнення ринку фінансових послуг повинно бути одним з головних пріоритетів національної економіки поряд з боротьбою корупції, зменшенню частки тіньової економіки, забезпеченням фінансування реального сектора економіки через залучення інвестицій, здійснення платежів та перерозподілу капіталів, забезпечення конкурентного фінансового ринку.

На сьогодні процес розвитку ринку фінансових послуг є дуже складним і взаємопов'язаним з іншими елементами національної економіки. Але у такий час найкращим є впровадження інновації, здійснення структурних реформ фінансового ринку. Тому, вважаємо, що перераховані перспективи розвитку ринку фінансових послуг дадуть можливість забезпечити його прозорість, створити сприятливі умови для потенційних інвесторів, підвищить ліквідність фінансових інструментів ринку та допоможе вивести вітчизняний фінансовий ринок на абсолютно новий, вищий рівень.

Список використаних джерел:

1. Банківське кредитування корпоративного сектору економіки в умовах циклічності: монографія / За ред. Л.В.Кузнецової. Харків: «Диса плюс», 2018. - 280с.
2. Зверяков М.І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії// Економіка України. 2018. №10. С.10-31.
3. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 рр. - С. 4 -6.
4. Офіційний веб-сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. URL: <http://www.sdfp.gov.ua>

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Євтушенко А.С., студентка

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент Національний університет біоресурсів і природокористування України

Питання депозитних операцій в даний час є поширеним і важливим для населення. Суспільство прагне заощадити і накопичити власні кошти. Кількість банківських установ на ринку зростає, конкуренція посилюється, тож банкам потрібно розглянути оптимальні умови практичної реалізації даного продукту для задоволення власних та клієнтських потреб.

Для банків депозитна політика є стратегією і тактикою щодо залучення коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективніших їх комбінацій. Тому оптимізація депозитної політики банку – складне багатofакторне завдання, основою вирішення якого має бути врахування інтересів економіки країни в цілому, банку як суб'єкта економіки, клієнта й персоналу банку зокрема. І саме оптимальна депозитна політика передбачає, насамперед, узгодження їх інтересів. Окрім цього, депозитна політика має бути підпорядкована оптимальному співвідношенню ліквідності, доходів та ризику.

Сьогодні депозит – це кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника на умовах договору банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або шляхом видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти. [4]. Далі проаналізуємо деякі дані процентних ставок за залученими депозитами 2020 р. (Рис.1) [2].

Рис. 1. Динаміка процентних ставок залучених депозитів за три квартали 2020 р.

Джерело: побудовано автором на основі джерела [2]

Проаналізувавши дані наведеного вище графіку можемо побачити, що процентні ставки за депозитами в національній валюті в 2020 році значно зменшилися для нефінансових корпорацій та домашніх господарств. При тому процентні ставки в іноземній валюті коливаються в межах 1%, але в другій половині 2020 року ставки мають спадаючу тенденцію. Можемо зробити висновок, що дані установи намагаються залучити якомога більше депозитних залучень як у національній валюті, так і в іноземній, але цього року більша увага приділялась залученню депозитів у національній валюті.

Гарантування вкладів дає змогу підвищити стабільність та впевненість населення в банки. Більше всього, сконцентровано депозитних коштів в банках, які гарантують 100% повернення коштів в разі ліквідації установи. Наразі в Україні це гарантує лише один банк, і це «Ощадбанк». В загальному ФГВФО співпрацює з іншими банками, і зобов'язаний повернути вклади які не перевищують 200 тис грн, що на нашу думку є доволі низьким. За останні роки, через зменшення інфляції національної валюти, ставки по депозитам визначили тенденцію до зниження. Протягом 2018 – 2020 року, після того як наша державна валюта почала зміцнюватись та стабілізуватися. Також, НБУ понизила облікова ставку до 8%, тому комерційним банкам вигідніше брати гроші в них, аніж залучати депозитні кошти громадян.

Особливість депозиту полягає в його двоїстій природі. Для вкладника депозит є потенційними грошима, які він може пустити в обіг. Але в той же час “банківські гроші” приносять доход у вигляді процентів. Тобто, з одного боку – це грошові ресурси, а з іншого – це капітал, що приносить прибуток. Перевага депозиту перед готівкою полягає в тому, що депозит приносить доход, а недолік - в тому, що депозит приносить доход нижчий порівняно з тим, який приносить звичайний капітал. Цей нижчий доход – сутність природи банку: платити за депозити дешевше, розміщувати дорожче [1].

Небезпеки (ризик) у банківській діяльності зумовлюють необхідність в їх аналізі. Ризикові ситуації частіше пов’язують з активними операціями банку, оскільки в банківській практиці вони виникають частіше, тому здебільшого розглядаються багатьма економістами та вченими. На думку О. В. Корнієнко, «депозитний ризик є загрозою для діяльності банку, адже вилучення депозиту призведе до зниження ліквідності та довіри до фінансово-кредитної установи. Для вкладника настання ризику означає втрату не лише доходів, але й власних заощаджень» [3].

Банківській установі важливо удосконалювати управління депозитними операціями тому що це дає можливість регулювати, управляти, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами щодо прямого і зворотного руху коштів на будь якому рівні. З кожним роком залучення коштів до банку відбувається все тяжче так як населення втрачає довіру до банківських установ. Та банки не зупиняються на досягнутому.

Список використаних джерел:

1. Андросова О.Ф. Сучасний стан депозитних операцій комерційних банків України, проблеми та шляхи їх вирішення. Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. 2017. № 2 (34) С. 85-93.

2. Дані статистики фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>

3. Корнієнко О. В. Депозитний ризик та шляхи його мінімізації // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 1.

4. Словник довідник з фінансового ринку для підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» / О.А. Муравський // Миронівка: ПрАТ «Миронівська друкарня», – 2017. – 868 с.

УДК 336.7

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ФОНДОВОГО РИНКУ

Завадський В.С., студент

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогоднішній день фондовий ринок України знаходиться на етапі розбудови і є суттєво відсталим у розвитку в порівнянні з фондовими площадками промислово-розвинених країн світу. Дивлячись на це, дослідження сучасних умов і тенденцій розвитку фондової біржової торгівлі та інфраструктури України є надзвичайно актуальним для національної економіки.

Фондовий ринок - це інститут або механізм, який зводить разом продавців (постачальників) та покупців (представників попиту) фондових цінностей, себто цінних паперів. Самі поняття «фондовий ринок» та «ринок цінних паперів» збігаються. Згідно визначенню, товаром, який обертається на даному ринку, є цінні папери, які, в свою чергу, визначають склад учасників цього ринку, його місце розташування, порядок функціонування, правила регулювання інше [1].

Потрібно зазначити, що практично усі ринки знаходять висвітлення у інструментах ринку цінних паперів (РЦП). Так, приміром, ринок знову виробленої продукції та послуг, що представлений коносаментами, товарними ф'ючерсами і опціонами, комерційними векселями; ринок землі та природних

ресурсів - заставними листами, акціями, облігаціями, забезпеченням яких виступають земельні ресурси, інше.

Устрій фондового ринку об'єднує чотири основні складові: ринок позикового капіталу; валютний ринок; ринок рідких та дорогоцінних металів; ринок цінних паперів.

Кожна із цих складових взаємопов'язана з іншими у рамках загальної системи фінансових ресурсів.

Валютний ринок – це механізм встановлення правових і економічних відносин між споживачами й продавцями валют. Ринок цінних паперів та позикового капіталу визначені для мобілізації тимчасово вільних коштів населення, підприємств і організацій та направлення їх в виробництво. Ринок позикового капіталу – це поєднання двох ринків платіжних засобів – грошових ресурсів (готівкових коштів) та боргових зобов'язань (інструментів позики). Ринок позикового капіталу виконує накопичення та розподіл грошового капіталу між галузями економіки [1].

Різниця між двома головними складовими фінансового ринку зводиться до того, що залучити кредитний капітал може будь-який суб'єкт економіки (населення та підприємства), а залучити грошові кошти з допомогою емісії цінних паперів може тільки юридична особа. Пов'язано це з тим, що підприємства, які мають великі основні фонди, беруть на себе майнову відповідальність при здійсненні випуску акцій.

Центральними учасниками ринку цінних паперів є емітенти (юридичні особи), інвестори (юридичні та фізичні особи), а також особи, що здійснюють професійну посередницьку діяльність по випуску й обігу цінних паперів.

Фондовий ринок в Україні розвивається поступово, про це свідчать позитивні напрями збільшення обсягів біржових контрактів на організаторах торгівлі. Попри це, капіталізація українського фондового ринку в порівнянні із світовими доволі низька. Капіталізація компаній, які знаходяться в лістингу Української біржі, складає лише €45 млрд., чи \$1,66 млрд. Приміром, капіталізація компаній, які входять у американський індекс S&P 500,

перевищує \$20 трлн. В середньому, щоденний оборот на Нью-Йоркській фондовій біржі у 2018 р. склав \$64 млрд., а на біржі NASDAQ – \$44 млрд. [3].

Обсяги торгівлі акціями на Українській біржі щоденно складає лише декілька десятків мільйонів гривен. Мінімальні об'єми торгів зумовлені різними факторами, один із них - невисокий рівень довіри інвесторів до фондового ринку. Проте, фондовий ринок жваво використовується для фінансування дефіциту бюджету. За даними НКЦПФР, 88% загального обсягу договорів припадає саме на державні облігації. Торгівля самими акціями займає лише 2% від загального обсягу торгів. В Україні фондовий ринок не здійснює свій основний обов'язок – залучення капіталу для публічних компаній [3].

Загалом, ситуація із фінансовими інструментами фондового ринку визначається декількома негативними моментами: – надто вузький діапазон доступних для роботи фінансових інструментів, який ускладнює диверсифікацію портфелів та можливостей для інвестування; – занижка якості цінних паперів, які перебувають у обігу; – занижка ліквідності й завищена волатильність цін лістингових цінних паперів; – практично повністю відсутні у обігу на біржах цінні папери іноземних емітентів, активи яких розташовані в Україні. Проведення українськими компаніями IPO і SPO на зарубіжних біржових площадках теж негативно означається на стані фондового ринку України [2].

Сучасне становище фондових бірж в Україні доволі погане. Це обумовлено великими проблемами організаційного розвитку фондового ринку, що повністю пов'язані зі складним економічним становищем самої країни. Але загалом, ринок має доволі потужний потенціал й великі перспективи розвитку. Завдяки рішенню НКЦПФР про спрощення торгів цінними паперами іноземних компаній зростуть можливості для інвесторів. Залучення іноземних цінних паперів надасть змогу реалізувати суспільно-значимі проекти й підштовхнути до розвитку економіку країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бутенко Д. С. Розвиток інструментів біржового фондового ринку як необхідна умова забезпечення конкурентоспроможності торгівельної інфраструктури національного фондового ринку. Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку: зб. тез Всеукр. наук.- практ. конф. Київ : Криниця, 2020. С. 117-120.
2. Яцюк Г. В. Модернізація торгівельної інфраструктури ринку цінних паперів. Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку: зб. тез Всеукр. наук.- практ. конф. Київ : Криниця, 2019. С. 170-172.
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : веб-сайт. URL : <http://www.nssmc.gov.ua/>

УДК: 33.336.7

СУТНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ ТА ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ

Загорійчук Л. Л., студент

Михальчишина Л. Г. кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Однією з найважливіших рис розвитку світової економіки та міжнародних економічних відносин у ХХІ ст. є транснаціоналізація та глобалізація усіх видів економічної діяльності, у тому числі і фінансової. Одним із напрямів взаємодії національних банківських систем є здійснення операцій через транснаціональні банки, які стали ключовими гравцями на міжнародному ринку капіталу, а також здійснюють масштабні фінансові операції як у країнах базування, так і за їхніми межами, тримають під своїм контролем валютні та фінансові зв'язки між державами та економічні процеси в окремих країнах. Таким чином, транснаціональні банки та їх капітал відіграють важливу роль в економічних і фінансових процесах як на національному, так і на міжнародному рівнях.

О. М. Момот характеризує економічну природу транснаціонального банку через сукупність специфічних особливостей його діяльності. Транснаціональний банк (ТНБ) є фінансово-кредитною установою, діяльності якої притаманні:

- структурна організація у формі транснаціональної корпорації, що має дочірні компанії не менше, ніж у п'яти країнах світу;
- масштабність діяльності, що виражається в накопиченні активів обсягом не менше 4 млрд дол.;
- міжнародний характер банківських операцій, наближеність базування до світових фінансових центрів;
- універсальність діяльності, що полягає в наданні транснаціональними банками повного набору банківських послуг;
- мультивалютність депозитної бази, що дозволяє банкам, залежно від стану міжнародного ринку, варіювати структуру депозитного портфеля, виражених у різних валютах;
- диверсифікованість операцій за видами вкладників, різним країнам, обсягів накопичення позичкового капіталу тощо [1, с. 91].

ТНБ відіграють важливу роль у механізмі функціонування ринкової економіки. За допомогою банків відбувається переміщення капіталу в найбільш рентабельні галузі й регіони, що сприяє економічному, соціальному та технологічному прогресу суспільства. Банки перетворюються в прямих учасників виробництва, у співвласників торговельно-промислових корпорацій [2, с. 260].

Сьогодні практично всі найбільші світові банки є транснаціональними. Із даних рейтингу топ-банків від S&P Global Market Intelligence (квітень 2019 р.) помітно, що, незважаючи на глобальну торговельну напруженість та ослаблення юаня, китайські банки продовжували зростати та залишаються одними з найбільших у світі. Китайські представники «Великої четвірки» – Промислово-комерційний банк Китаю, Китайський будівельний банк, Сільськогосподарський банк Китаю та Банк Китаю – продовжують домінувати

на вершині рейтингу. Усі вони сьогодні характеризуються обсягами активів понад 3 трлн дол. США (сукупна вартість їхніх активів становить 13,784 трлн дол. США, що на 1,07% перевищує минулорічний показник). Річний приріст становив би 6,84% без урахування валютних курсів [3, с. 40].

При цьому в регіональному рейтингу ТОП-25 найбільших банків Центральної та Східної Європи майже половина – 12 банків – з Росії, 5 – з Польщі, 2 – з Чехії і по одному з Угорщини, Румунії, Словенії, Білорусії, України (Приватбанк), Азербайджану [4].

Унаслідок фінансової глобалізації в останні десятиліття фінансова система спричинює все більш помітний вплив на економічну ситуацію в кожній окремій країні та у світі в цілому. Взаємопов'язані потоки фінансових активів транснаціональних банків зумовлюють процеси росту або рецесії економічних систем країн світу [5, с. 66].

Щодо впливу глобалізації, то вона не обмежується сьогодні об'єднанням національних і регіональних фінансових ринків в єдиний глобальний фінансовий ринок на фоні посилення взаємозалежності між ринками окремих фінансових інструментів, а є частиною економічної глобалізації, процесом зростання взаємозалежності регіонів і країн світу через активізацію діяльності фінансових інститутів, зокрема транснаціональних банків, збільшення операцій з фінансовими інструментами, а також широкою дифузією інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Момот О. М. Економічна природа транснаціональних банків Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2016. № 2(30). С. 89–92.
2. Коваленко В. В. Розвиток міжнародного банківського бізнесу в умовах глобалізації. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Випуск 2 (02). С. 258-263.
3. Лизун М. В., Ліщинський І. О. Тенденції кредитної діяльності транснаціональних банків. Бізнес-навігатор. 2019. Випуск 6.1-1 (56). С. 39-45.

4. URL: <https://mind.ua/news/20199178-the-banker-oprilyudniv-rejting-top-100-svitovih-bankiv>.

5. Момот О. М. Вплив глобалізаційних процесів на транснаціоналізацію банківської діяльності. Вісник університету банківської справи. 2017. № 3 (30). С. 65-70.

УДК 336.276

НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКАХ

Заквацький А. С., студент

Аврамчук Л. А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Успішна діяльність банку в цілому великою мірою залежить від обраної стратегії управління ризиками. Мета процесу управління кредитними ризиками полягає в їх обмеженні або мінімізації, оскільки повністю уникнути ризиків неможливо. Узагальнюючи дослідження вітчизняних науковців, можна дати таке визначення: кредитний ризик – це ймовірність повної або часткової втрати вартості активів банку в результаті нездатності контрагентів (позичальників) виконувати свої зобов'язання.[2]

Розвитку методів оцінки кредитного ризику сприяли такі тенденції:

1. дерегулювання фінансового сектору, тобто значне скорочення втручання держави в діяльність банків;
2. розширення обсягів банківського кредитування та зростання кількості позичальників;
3. збільшення втрат унаслідок настання ризиків за позабалансовими операціями банків, особливо за операціями з похідними фінансовими інструментами;

4. розширення спектру операцій, які пов'язані із сек'юритизацією активів, що підштовхнуло банки до розробки ефективніших інструментів оцінки кредитних ризиків;

5. поява нових складних моделей оцінки кредитного ризику, які дозволили моделювати вплив численних факторів на дефолт позичальників, а також визначати кореляційні зв'язки між ними.

Слід зазначити, що на мікроекономічному рівні організація управління кредитним ризиком регламентована політикою управління кредитними ризиками і починається з виявлення можливих випадків появи кредитного ризику. Потім проводиться оцінка кредитного ризику, за результатами якої і на підставі внутрішньобанківської документації фахівці підрозділу ризик-менеджменту обирають оптимальний набір інструментів управління кредитним ризиком. Процес управління кредитним ризиком здійснюється в кілька етапів (залежно від величини банку, його організаційної структури, спеціалізації), а саме: [3]

1. ідентифікація кредитного ризику, оцінка ризику; якісна оцінка ризику (оцінка кредитоспроможності позичальника);
2. ймовірнісна (ймовірність дефолту) оцінка ризику;
3. кількісна (VaR-аналіз кредитного портфеля) оцінка ризику;
4. вплив на ризик через утримання власними силами або за допомогою передачі ризику третій особі;
5. моніторинг ризиків.

Конкретні заходи щодо управління кредитними ризиками включають три види директив:

Перший вид – це директиви, спрямовані на обмеження або зменшення кредитних ризиків (визначають концентрацію і розмір кредитів, кредитування пов'язаних з банком осіб або перевищення лімітів).

До другого виду входять директиви щодо класифікації активів: аналіз ймовірності погашення портфеля кредитів та інших кредитних інструментів,

включаючи нараховані та невикладені відсотки, які піддають банк кредитному ризику.

Третій вид передбачає директиви з кредитного резервування – не тільки за портфелем кредитів, але й за всіма іншими активами, які можуть призвести до збитків.

Таблиця 1

Інструменти управління кредитними ризиками

Активні інструменти	Пасивні інструменти
Обмеження ризиків	Утворення резервів ліквідності
Диверсифікація	Утворення резервів власного капіталу
Управління проблемними кредитами	Контроль якості кредитного портфеля

Кредитний ризик визначається ймовірністю того, що позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов'язання відповідно до кредитної угоди. управління кредитним ризиком банку здійснюється на двох рівнях залежно від причин його виникнення: на рівні кожної окремої позики і на рівні кредитного портфеля у цілому. Методи управління кредитним ризиком поділяються на дві групи: [1]

1. методи управління кредитним ризиком на рівні окремої позики;
2. методи управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля банків (диверсифікація, лімітування, створення резервів).

Найбільшу увагу слід приділити аналізу якості і структури короткострокового кредитного портфелю банку, оскільки саме короткострокові кредити є найбільш поширеними. З огляду на міжнародний та вітчизняний досвід організації кредитних відносин, доцільним є запропонувати єдину систему оцінювання та управління кредитним ризиком на основі вироблення процедур кредитування, підготовки необхідних документів для внутрішнього і зовнішнього аудиту.

Список використаних джерел:

1. Криклій О.А. , Маслак Н.Г. Управління кредитним ризиком банку/О.А. Криклій, Н.Г. Маслак монографія.- Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008.- 86с.
2. Максимова Є. В. Система управління та контроль ризиків банку/ Є. В. Максимова – 2016.
3. Терещенко О. оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці / О. Терещенко // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 9. – с. 4–8.

УДК 336.71

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

Ковалінська Д. О., студент

Файчук О. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Банки виконують вагомую функцію мобілізації тимчасово вільних коштів й перетворення цих коштів у реальний капітал за допомогою проведення інвестиційних, кредитних та інших операцій, тим самим забезпечуючи потребу в додаткових ресурсах для економіки. Ефективність роботи банку та спектр його можливостей залежать напряду від його ресурсного складу. Наразі в Україні в сучасних умовах помітно посилились проблеми використання та формування ресурсної бази банків. [1]

У широкому значенні депозитну політику банку розглядають як стратегічну і тактичну діяльність банку щодо залучення ресурсів із метою повернення, у тому числі організацію та управління депозитним процесом. У вузькому розумінні під депозитною політикою розглядають тактику та стратегію банку як складову організації депозитного процесу задля забезпечення його ліквідності [2]

Враховуючи специфіку депозитної політики, її основною метою є залучення якомога більшої величини депозитних ресурсів за мінімальною вартістю. Досягнення даної мети допомагатиме створенню необхідних передумов, а також - одержання максимального прибутку. Отже, депозитна політика банку є елементом стратегії банку, яка здійснюється за допомогою механізму фінансового менеджменту. [3]

Під час розробки депозитної політики слід мати на увазі економічні, політичні та соціальні цілі як елементи управління банківською системою, які орієнтуються на забезпечення високого ступеня розвитку економіки і рівня розвитку певного банку. Для банківської установи є досить важливим вдосконалення управління депозитними операціями оскільки це дає можливість управляти регулювати та раціонально організовувати відносини між банком і клієнтом.

Для втілення депозитної стратегії банку виділяють такі методи:

- реалізація та управління депозитною програмою через коригування строків депозитних рахунків;
- реалізація та управління депозитною програмою за допомогою відсоткової ставки за депозитними рахунками;
- продаж і розробка новітніх банківських продуктів на базі депозитних операцій;
- конкурентна цінова політика банку на депозитному ринку. [2]

До того ж, залучення депозитних коштів залежить, переважно, не від банку, а від ініціативи потенційних вкладників. Банкам не слід відхиляти комплексний підхід щодо реалізації та формування депозитної політики за її пристосування до потреб клієнтів. Він виражається в розробці пріоритетних напрямів щодо розвитку банку, визначенні найефективніших та найбільш оптимальних тактичних прийомів для розвитку та методів реалізації депозитної політики.

Від час роботи банків з клієнтами особливістю є те, що тут вкладники відіграють активну роль. Оскільки йдеться про залучені ресурси, то під час

розробки депозитної політики банку, не обійтись без врахування інтересів вкладників. Типовою ознакою депозитних операцій є роль клієнта банку, який розмір вкладу визначає самостійно. Саме тому важливу роль в процесі управління депозитними операціями мають посідати заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників. Чесність та порядність банку відносно клієнтів мають бути нормою, незважаючи на несприятливі ситуації для банківської діяльності. [4]

Депозитна політика важливим елементом процесу управління банківською діяльністю. Депозитна політика під час своєї реалізації базується на певних принципах, їх поділяють на загальні та специфічні. Загальні принципи відносяться як до банків, так і до фінансово-кредитних установ, які діють на цьому ринковому сегменті. Специфічні принципи включають в себе внутрішньобанківські, які виходять із здатності банку залучати вільні грошові ресурси, та розміщувати їх так, щоб максимізувати прибутки і мінімізувати витрати. Дотримання даних принципів дає змогу для банку сформувати стратегічні та тактичні напрями організації депозитного процесу, та забезпечити ефективність та оптимізацію депозитної політики. [5]

Вдосконалення управління депозитними операціями є важливим для банківських установ, оскільки, це дає можливість управляти, регулювати, та раціонально організовувати відносини між клієнтами та банком.

Підсумовуючи слід зауважити, на в сучасних умовах банківські установи мають досить швидко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища а також потреби клієнтів задля стабільного зростання депозитної бази, використовуючи як традиційні так і новітні технології ведення банківської діяльності. Визначну роль в забезпеченні високо конкурентної депозитної політики банку належить якісній стратегії та тактиці управління у цій сфері головними домінантами якої є клієнти, фінанси, навчання і розвиток персоналу, бізнес-процеси.

Список використаних джерел:

1. Визволенко В.О. Система управління депозитними операціями банку, «Молодий вчений» № 1 Частина 1, 2016 р.
2. Донченко Т. В., Сутність депозитної політики як складової системи управління діяльністю банку, 2018.
3. Бартош О. М. Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку, Фінансовий простір. – 2014.
4. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення, Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. — 2012. — №. 17. — С. 3—13.
5. Кочетигова Т.В, Федоренко В.С., Економічна сутність та принципи депозитної політики банку, 2017.

УДК 336.748.12

ТЕНДЕНЦІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Колбасинська В.Р., студентка

Аврамчук Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Інфляція є однією з найголовніших проблем розвитку сучасної економіки, яка несе негативні наслідки для всіх сфер суспільства. В основу політики будь-якої країни закладено контроль за рівнем інфляції в державі.

Інфляція – це процес загального підвищення цін та знецінення грошей в результаті переповнення каналів обігу грошової маси та занадто великої емісії. Зростання інфляції пов'язане з низьким рівнем безробіття та значним обсягом виробництва, а з низьким навпаки.

Інфляційні процеси стосуються кожної країни певною мірою і Україна не є винятком.

Причинами інфляційних процесів в Україні є:

– від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі;

- залежність виробників від імпортного товару і зростання цін на нього;
- скорочення інвестицій (зокрема іноземних);
- низький рівень спроможності забезпечити внутрішній попи;
- неефективність безготівкової системи розрахунку. [3]

Рівень інфляція вимірюється за допомогою індексу споживчих цін, який показує зміну ціни на товари та послуги у поточному році порівняно з минулим.

За даними Міністерства фінансів України найбільший рівень інфляції в країні був в 2014 та 2015 рр. і становив 124,9 та 143,5% відповідно, але в даний час індекс інфляції є досить стабільний і тримається в межах 102%. [2]

Базова інфляція за результатами 2016 р. сповільнилася до 5,8% р/р (із 34,7% у 2015 р.) та практично відповідала останньому прогнозу Національного банку (5,6% р/р). Зниженню інфляції в Україні сприяло зважлива монетарна політика, послаблення воєнних дій в АТО, помірна волатильність курсу гривні, позитивні фактори з боку пропозиції сирих продуктів харчування. Також посилення ролі облікової ставки та утримання фіскального дефіциту в цільових межах є причинами позитивних інфляційних очікувань. [1]

У січні 2017 р. споживча інфляція очікувано прискорилося до 12,6% з 15,4% у грудні 2016 р.

У 2018 році споживча інфляція помірно сповільнювалася (до 8,9% р/р у вересні), впритул наблизившись до верхньої межі цільового діапазону, встановленого Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу ($6.5\% \pm 2$ в. п. станом на кінець III кварталу 2018 року). Однак, зниження інфляції було повільнішим, ніж прогнозував Національний банк в інфляційному звіті за липень 2018 року.

У 2019 році споживча інфляція сповільнилася до 4,1% (з 9,8% у 2018 році) – найнижчого рівня за останні шість років. НБУ досягнув середньострокової інфляційної цілі $5\% \pm 1$ в. п., яку декларував із 2015 року. Зазначене зумовлювалося зниженням фундаментального інфляційного тиску, що знайшло відображення у сповільненні базової інфляції (до 3,9% р/р). Зниження інфляції

до цілі у 2019 році відбулося насамперед завдяки послідовній монетарній політиці НБУ, спрямованій на досягнення цінової стабільності, у поєднанні з виваженою фіскальною політикою.[4]

Політика по боротьбі з інфляційними процесами має опиратися на економічно обґрунтованих системних прогнозах. Основними антиінфляційними методами є:

- підтримка стабільності та регулювання валютного курсу;
- зниження дефіциту держбюджету;
- контроль заробітної плати;
- зменшення податків;
- стабілізація інфляційних очікувань;
- зменшення фінансування збиткових компаній;
- контроль над грошовою масою.

Розвиток інфляції є довготривалий процес і важливо дотримуватися всіх мір, щоб вчасно її попередити і не нагромаджувати дисбаланс та протиріччя у соціально-економічних сферах.

Інфляція дуже сильно впливає на грошовий обіг, кредитну систему, фінанси, виробниче та особисте споживання і цілком на всю економіку країни. Вона може спричинити кризу державних фінансів. Держава страждає від нестачі реальних доходів бюджету.

Антиінфляційна політика в Україні зможе дати позитивний результати тільки при обов'язковій і суттєвій підтримці фінансів як початкової ланки економіки, фінансів, організації та продукуючого процесу. [3]

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl>.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

3. Горбанський А. Ідентифікація типу інфляційного процесу в Україні /А. Горбанський // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 1. – С. 76–81.

4. Інфляційний звіт НБУ / НБУ, 2018, 2019 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

УДК 336.717.18(477)

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ

Колодяжна В.О., студентка

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Підтримка стабільного функціонування банківського сектору держави відіграє важливу роль в розвитку економіки, адже саме банки забезпечують економіку необхідною кількістю фінансових ресурсів. Виконання цієї функції в умовах економічної та політичної нестабільності потребує ефективного процесу управління власним капіталом банку, оскільки проблема визначення достатності капіталу банку та методи його регулювання є одними з головних завдань у фінансовому менеджменті банківської установи. Ефективне управління власним капіталом є одним з найбільш важливих факторів надійної та прибуткової діяльності банківської установи.

Капітал банку – кошти, спеціально створені фонди та резерви, призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків, і які перебувають у користуванні банку [3]. Банківський капітал складається із декількох видів капіталів, які мають різне призначення, але у підсумку мають виконувати одну найбільш важливу функцію, тобто підтримувати фінансову стабільність банку, а разом - банківської системи. Тож банківський капітал складається із статутного капіталу, регулятивного та власного. Підтримання необхідної величини власного капіталу банків є одним з основних завдань не лише менеджерів

банку, а й державних органів, які контролюють роботу банківської системи загалом [1].

Розглянемо стан власного капіталу банку на прикладі АТ «Ощадбанк» у 2017-2019 рр. (табл. 1). Аналізуючи динаміку і склад власного капіталу АТ «Ощадбанк» можна сказати, що найбільшу частку в сумі власного капіталу займає акціонерний капітал, який є одним з основних показників для забезпечення розвитку банку. Значний обсяг в даній структурі також займає непокритий збиток, обсяг якого збільшився в межах 2017-2019 рр. на 11 988 млн грн. (57,3%), а найменшу – резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, обсяг якого збільшився на 1 018 млн. грн. (40,4%). Власний капітал банку значно зменшився у 2019 році, порівняно з 2017 роком, на 37,4 відсоткових пункти (11 701 млн грн.) і становить 19 551 млн грн.

Таблиця 1

**Динаміка і склад власного капіталу АТ «Ощадбанк»
у 2017-2019 рр., млн грн**

	2017	2018	2019	Зміни 2019 до 2017	
				+-,млн. грн	%
Акціонерний капітал	49725	49725	49725	-	-
Резерв переоцінки будівель	1822	1822	1817	-5	-0,3
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за СВ через інший сукупний дохід	725	216	1018	293	40,4
Непокритий збиток	(21021)	(33220)	(33009)	-11988	57,3
Всього власного капіталу	31252	18543	19551	-11701	-37,4

Джерело: розраховано автором на основі [4].

Загалом, можна сказати, що АТ «Ощадбанк» має достатній обсяг власного капіталу для підтримки його подальшого функціонування, але найбільш негативний вплив на його обсяг має непокритий збиток, який з кожним роком має тенденцію до зростання, тому банку слід вжити необхідних заходів для покращення даної ситуації, що стане передумовою для нарощення суми власного капіталу в майбутньому.

Отже, стабільне функціонування банку та його стійкість безпосередньо залежать від розміру власного капіталу та ефективного управління ним. Оскільки, капітал банківської установи являється не лише основою її

подальшого розвитку, але й є цінним для його акціонерів та вкладників, адже вони прагнуть не тільки не втратити свої гроші, а й отримати прибуток на вкладений капітал. Крім того, капітал банку слугує основою підтримки його платоспроможності, захисту від наявних фінансових ризиків та має здатність забезпечувати доступ до фінансових ринків.

Список використаних джерел:

1. Довгань Ж.М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка, 2017. 512 с.
2. Жукова О.А., Гончарук А.В. Щодо оцінки управління капіталом банку. Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка. 2019. № 2 (10). 133 с.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». Фінансова звітність URL: <https://www.oschadbank.ua/ua>

УДК 336.717.71

УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ БАНКУ

Коновал О.П., студент

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Здійснюючи банківську діяльність банки намагаються все більш вкладати фінансові ресурси у інвестиційні інструменти - цінні папери, з метою отримання доходу та нарощування свого капіталу. У фінансово - економічних рішеннях банку першочерговим орієнтиром є дохідність, яка може забезпечуватися отриманням регулярних платежів (відсотків або дивідендів) чи курсовим доходом, який визначається зміною вартості цінних паперів, та рівень ризику. Усі цінні папери, що знаходяться в обігу на ринку цінних паперів, мають свій рівень ліквідності, доходу та ризику. Тому для підвищення

ефективності банківської діяльності використовують портфельний підхід, який передбачає формування та управління набором цінних паперів. [1, 2].

Основне завдання створення та управління банківським портфелем цінних паперів є прагнення до найкращих умов інвестування шляхом надання придбаній сукупності цінних паперів таких інвестиційних характеристик, які не можна досягти з позиції окремого виду цінних паперів, а лише за умов їх комбінації. Управління банківським портфелем цінних паперів передбачає оптимізацію складу та структури сукупності цінних паперів з огляду на їх дохідність, ліквідність та рівень ризику. Таким чином, портфель цінних паперів є тим інструментом інвестиційної діяльності банків, який забезпечує банку необхідну стійкість доходу при мінімальному ризику.

В Україні, згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», інвестиційні операції комерційних банків передбачають як придбання цінних паперів, так і інші напрями вкладення коштів, такі як інвестиції в нерухомість, інтелектуальні цінності, науково-технічну продукцію, майнові права.

Розвитку теоретичних аспектів управління портфелем цінних паперів в останні роки все більше приділяється уваги. Окремі автори цей процес розглядають як діяльність щодо формування і реструктуризації портфелем цінних паперів при зміні зовнішніх і внутрішніх умов здійснення фінансових інвестицій інші під управлінням портфелем цінних паперів розуміє мистецтво формувати і розпоряджатися сукупністю різних цінних паперів так, щоб вони зберігали свою вартість і приносили відчутний дохід, незалежний від специфічного ризику. [3]. Йдеться про створення і застосування до сукупності цінних паперів певних підходів, методів і технологій, які дозволяють, насамперед, зберегти інвестований капітал, досягти максимального доходу і прийняттого рівня ризику, ліквідності та забезпечити необхідну інвестиційну спрямованість портфеля. [4].

Важливим етапом процесу управління банківським портфелем цінних паперів є моніторинг ситуації на фондовому ринку. Ринок цінних паперів України до початку кризи мав майже не найкращі у світі показники розвитку.

Але падіння було настільки сильним, що подолання негативних наслідків може продовжуватися ще не один рік. Прогнозування подальшого розвитку ринку цінних паперів є складним, і будь-який прогноз матиме невисокий рівень імовірності. За таких умов своєчасне відстеження та реагування на зміни ринку цінних паперів України банками під час управління банківським портфелем цінних паперів стає обов'язковою умовою ефективності діяльності банків з цінними паперами.

Отже підводячи підсумок проведеного аналізу, конкретизуємо сутність управління банківським портфелем цінних паперів як багатоетапний, складний та безперервний процес, який передбачає низку послідовних етапів щодо пов'язання завдання та мети інвестиційної діяльності банків і її складової — вкладання у цінні папери, з визначенням структури та оптимального обсягу цінних паперів, що знаходяться в обігу на ринку цінних паперів, залежно від рівня їх дохідності, ліквідності та ризику для підвищення ефективності використання активів банку й примноження капіталу на цій основі. Провівши аналіз управління портфелем цінних паперів на прикладі АТ КБ «Приватбанк» було виявлено, що протягом останніх років банк збільшує обсяги інвестиційної діяльності, зростає вартість портфеля цінних паперів. Таким чином, за допомогою ефективної та ретельно розробленої інвестиційної політики діяльність АТ КБ «Приватбанк» характеризується стабільним зростанням обсягів інвестиційної діяльності, дотриманням економічних нормативів та ефективним управлінням ризиками. Проаналізувавши діяльність АТ КБ «Приватбанк» було виявлено, що структура інвестиційного портфеля банку в основному представлена державними цінними паперами. Саме тому, як один зі шляхів підвищення дохідності портфеля цінних паперів нами було запропоновано збільшення банком обсягу операцій з акціями підприємств. З метою вибору об'єктів інвестування, які мають найкращі перспективи розвитку та можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестицій ми пропонує здійснювати адекватну оцінку інвестиційної привабливості акцій. Це дозволить

проаналізувати інвестиційний потенціал обраного об'єкта та ефективно інвестувати кошти в цінні папери даного емітента.

Український ринок цінних паперів наразі знаходиться на стадії розвитку. Не зважаючи на недосконалу організацію торгів та недостатню диференційованість, Український фондовий ринок продовжує розвиватись. Математичний апарат, що потенційно міг би використовуватись банками на ринку цінних паперів, ще недостатньо розроблений та протестований. Таким чином, галузь є перспективною для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Береславська О. І. Діяльність банків на ринку цінних паперів України. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, 2016. – № 2. – С. 21-30.
2. Вовчак О. Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні: монографія / О. Д. Вовчак. – Львів: Вид-во ЛКА, 2005. – 541 с.
3. Гетьман О. М. Інвестиційні стратегії комерційних банків України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 «Фінанси, гроші і кредит» / О. М. Гетьман. – Тернопіль, 2004. – 22 с.
4. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В. С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с. 16. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: Університетська книга», 2007. – 523 с.

УДК: 33.332.1

ПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В ЖИТЛОВІЙ СФЕРІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Корнієнко А.В., студент

Жарікова О.Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Придбання власної нерухомості є одним із нагальних питань для населення України, оскільки зростання цін на нерухомість та низький рівень життя призводять до зменшення рівня доступності житла для громадян країни. Саме тому іпотечне кредитування стає пріоритетним напрямком розвитку фінансового ринку, що дозволяє не тільки капіталізувати ресурси, але й вирішити ряд соціально-економічних проблем населення.

Теоретичні аспекти іпотечного кредитування досліджували велике коло, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед зарубіжних науковців необхідно виділити: У. Баффета, Р. Брейлі, Дж. Кокко, С. Коррадина та інших. Питаннями вітчизняного іпотечного кредитування займалися такі дослідники як О. Євтух, К. Паливода, О. Любунь, О. Савич та багато інших. Аналізуючи останні публікації, які заслуговують на увагу, серед них можливо виділити таких авторів: О. Юркевича [2], Н. Ткаченка [3], О. Савчука [1], Л. Свистуна та інші.

Справи з іпотекою в Україні не найкращі. За даними НБУ, за 11 місяців 2018 року обсяг портфеля кредитів, наданих фізичним особам на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості, збільшився на 2,4% (з 48,3 млрд грн до 49,4 млрд грн.). Державні програми підтримки через Державну іпотечну установу (ДІУ) та Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» не отримують повноцінного фінансування, тому не можуть активно розвиватися.

На ринку іпотечного кредитування реально працює до 10 банків. Їхня кількість практично не змінюється вже кілька років. За статистикою, середній вік позичальника в Україні – 37 років, його офіційні доходи становлять до 5 тис. грн на місяць, і він уже має житло. Це свідчить про те, що: українська молодь іпотечні кредити не бере; українці мало заробляють (офіційно); іпотечні кредити, як правило, беруть не на перше житло, а на поліпшення житлових умов.

Між тим потреба в житлі у наших громадян колосальна. За даними ДІУ, нині в черзі на отримання житла перебувають майже 800 тис. українських сімей, мають гостру потребу у житлі більше 60% тимчасово переміщених осіб.

Щорічний додатковий попит населення на житло становить 81,7 млрд грн, тоді як фінансові можливості придбати житло без кредитів мають менше 10% домогосподарств. Необхідні капіталовкладення в заміну застарілого житлового фонду становлять фантастичні 500 млрд грн![2]

Для порівняння: рівень забезпеченості житловою площею жителя України – 23 м²; Чехії – 28,7 м²; Іспанії – 33 м²; Нідерландів – 41 м²; Німеччини – 43 м²; Великої Британії – 44 м²; Данії – 51,4 м². Рівень вільного житла в Україні – 2,77%, в Європі – 9,1%. Співвідношення іпотечних кредитів до ВВП країни: в Україні – 5,1%, в Чехії – 13%; в Польщі – 19,6%; у Франції – 42,4%; у Німеччині – 45,3%; в Іспанії – 62,1%; у Великій Британії – 83,7%; у Нідерландах – 106,2%.

Середньостатистична українська родина фінансово не здатна придбати собі навіть мінімально необхідні квадратні метри. Навіть у Києві з його порівняно високими заробітками сім'я збиратиме на однокімнатне помешкання майже 32 роки (у Львові – 37 років, в Одесі – 40 років). [4]

Згідно з вимогами НБУ, банки несуть непомірні витрати на формування резервів у розмірі 13,5% від суми виданих кредитів на купівлю житла, яке будується. Таким чином, практично паралізується кредитування населення на купівлю нерухомості на первинному ринку. У громадян України вкрай низька забезпеченість житлом. Для ілюстрації наведемо кілька цифр: у перенаселеному житлі проживає 45% населення України, тоді як в Європі – лише 17%; 39% житла українських домогосподарств не відповідають санітарним нормам (13,65 м² на людину); 60% домогосподарств живе у застарілому житловому фонді, збудованому в 60-80-ті роки; незадоволені своїм житлом 45% домогосподарств.

При цьому в Україні спостерігається скорочення обсягів будівництва. Частка будівництва у ВВП в Україні – лише 2,3%, тоді як у Європі – 7,5%. Брак житла і відсутність перспектив його купити мають цілком конкретні наслідки. Базова потреба – сучасне якісне житло – лишається недосяжною для більшості громадян. Через це різні соціальні групи населення відчувають незахищеність і

невпевненість у завтрашньому дні. Як результат відбувається активний відтік кваліфікованої робочої сили за кордон.[3]

Наразі банки стримують неринкові умови і штучні обмеження. Їх необхідно ліквідувати. Зокрема – максимально зменшити витрати банків на формування резервів при іпотечному кредитуванні на первинному ринку. Національний банк пояснює свою позицію існуючими ризиками недобудови, та посилається на попередній негативний досвід роботи банків з іпотечними кредитами, значна частка яких після кризи 2008-2009 року перестала обслуговуватись. Дійсно, такий факт має місце. Але причиною зростання обсягу проблемної заборгованості в цей період стало, перш за все, не порушення забудовниками графіка будівництва, а різка зміна курсу гривні.

Отже, можна зробити наступні висновки, що на той час значна частина позичальників мала валютні іпотечні кредити, які просто не змогла обслуговувати після суттєвого падіння гривні. При цьому до портфеля проблемної заборгованості потрапили як іпотечні кредити під нерухомість, що будується, так і кредити на купівлю вже зданого в експлуатацію житла на вторинному ринку.

Список використаних джерел:

1 .Савчук О.І. Проблеми та перспективи іпотечного кредитування в Україні / О.І. Савчук, О.Ф. Петрук // Науковий потенціал. - 2013. URL: <http://intkonf.org/ru/2013/naukovij-potentsial-2013-25-27-03-2013-r>

2. Юркевич О. М. Сучасний стан ринку іпотечного житлового кредитування в Україні / Юркевич О.М. // Економіка і суспільство. – 2016. – № 4. – С. 327-332.

3. Ткаченко Н. В. Особливості розвитку вітчизняного житлового іпотечного кредитування / Н.В. Ткаченко //Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2016 – №18. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8500/1/tkachenko_n_v.pdf. 11.

4. Національний банк України. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

5. Державна іпотечна установа. – Офіційний сайт. – Режим доступу:
<https://www.ipoteka.gov.ua/>

УДК: 33.332.01

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кулікова М.В., студентка

Жарікова О.Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Становлення іпотечного ринку в Україні є однією з важливих проблем, що потребують невідкладного розв'язування. Україна відстає від інших країн Східної та Центральної Європи у сфері іпотечного кредитування, що негативно позначається на темпах її розвитку, розв'язанню соціально-економічних проблем. Відродження інституту іпотеки, створення іпотечного ринку в країні є об'єктивною необхідністю, що пов'язано з потребами запровадження механізмів кредитування. Роль іпотечного кредитування в Україні досить важко переоцінити, оскільки забезпечення населення житлом є однією з найгостріших соціальних проблем. Окрім того, іпотечне кредитування несе в собі великий потенціал економічного розвитку країни та кредитної системи зокрема. Воно дозволяє нерухомості перетворюватися в робочий капітал, дає можливість кредиторам отримувати гарантований дохід, а населенню – фінансувати купівлю житла.

Головною проблемою розвитку іпотечного кредитування є те, що воно характеризується невисоким рівнем розвитку порівняно з іншими видами кредитування. Розвиток саме іпотечного кредитування сприяє приросту ВВП, зростанню будівельної галузі, створення нових робочих місця, нових виробництв, розвитку малого та середнього бізнесу.

Дослідження ринку житлової нерухомості свідчить, що населення змушене диверсифікувати джерела фінансування житла для отримання такого

дефіцитного блага як житло. Активну участь у стимулюванні його розвитку і вирішенні житлової проблеми своїх громадян бере держава, банки та небанківські кредитні установи. Однак низка стримувальних чинників не дозволяє реалізувати поставлену мету у найближчій перспективі. До них відносимо:

1. Нестабільність економічної і політичної ситуації в країні. Інфляційні ризики додають невизначеності економічним суб'єктам стосовно купівельної спроможності та динаміки цін на іпотечному ринку. Через це, надання довгострокових іпотечних позик пов'язане для банків з великими ризиками, і щоб захистити себе і нівелювати ці ризики, кредитні організації змушені компенсувати можливі втрати високими процентними ставками.

2. Недоліки законодавчо-нормативної бази, які полягають, зокрема, в недосконалому законодавчому регулюванні процедур звернення стягнення на предмети іпотеки, які підвищують ризикованість іпотечних угод. До того ж, зустрічаються непоодинокі випадки, коли і цих норм не дотримуються суди, забороняючи банкам, які мають для цього законні підстави, забирати заставлену нерухомість за простроченими кредитами [1].

3. Жорсткі умови до позичальників, особливо щодо першого внеску (близько 30-50% вартості житла), так і інші вимоги до них (додаткове забезпечення, високі офіційні заробітні плати, кредитні історії), в іпотечних угодах усе ще залишаються суттєвими обмежуючим факторами.

4. Брак фінансових ресурсів у вигляді довгострокових коштів і складність прогнозування економічної ситуації на тривалу перспективу. Основним джерелом фінансових коштів для фінансування іпотеки комерційних банків залишаються депозити. В умовах нестабільної економічної і політичної ситуації в країні, девальвації національної валюти відбувається скорочення цих надходжень.

5. Нерозвиненість фондового ринку України. У світовій практиці основним механізмом фінансування іпотечного кредитування є довгострокові кредитні ресурси, залучені за допомогою ринку цінних паперів. За своїм обсягом,

механізму регулювання вітчизняний організований фондовий ринок істотно поступається багатьом зарубіжним біржам, де процедура емітування цінних паперів більш проста, прозора і дешева.

6. Недостатній рівень доходів населення і, як наслідок, обмежений платоспроможний попит домогосподарств на кредити для придбання житла. Не менш важливими є психологічні фактори, головним з яких є національна ментальність значної частини населення, яка полягає у небажанні жити в борг, тому практично не існує кредитних історій позичальників. Також значну роль відіграє на даному етапі значне зниження ступеню довіри населення до банківської системи [2].

Якщо проаналізувати обсяги наданих кредитів домогосподарствам за цільовим спрямуванням, то можна зробити висновок про те, що обсяги іпотечних кредитів незначні і складають в середньому 30% від загальної суми наданих кредитів [3]. Отже, ми можемо спостерігати значний спад обсягів кредитування. Обсяги кредитів домогосподарствам постійно коливаються або в бік збільшення, або в бік зменшення. Досить великий спад кредитування почався у 2015 році, коли кількість кредитів зменшилася на 36346 млн грн або на 17,2%. Дане зниження може бути пов'язане зі збільшенням відсоткових ставок за кредитами протягом даного періоду.

Скорочується і обсяг іпотечних кредитів, починаючи з 2014 року. Станом на лютий 2018 року обсяги іпотечних кредитів із загальної суми виданих кредитів скоротилися на 27735 млн. грн. або на 38,4%. Помітно зменшується частка іпотечних кредитів у загальній структурі кредитування. Так, у 2013 році їх частка склала 29,07%, а станом на лютий 2018 року становить лише 24,81%. При цьому у структурі споживчого кредитування просліджується зворотна тенденція щодо їх долі у загальній структурі кредитування домогосподарств. Зокрема, у 2013 році їх частка становила 70,96%, а станом на лютий 2018 року – 74,85% [3].

Таким чином, у структурі кредитування можемо спостерігати тенденцію щодо зменшення обсягів іпотечного кредитування. Експерти впевнені: попит на

даний вид кредитування в українців є, але умови кредитування роблять цей один з найважливіших банківських продуктів недоступним для більшості громадян. Але і банки через високі ризики не поспішають розвивати іпотечне кредитування.

Банки пішли з ринку іпотечного кредитування, виставляючи клієнтам ставки за іпотекою в розмірі більше 20% річних. Цим самим їх замінили певні забудовники, котрі практикують різноманітні розстрочки та позики, уміло маніпулюючи цінами та одержуючи немалі вигоди у вигляді прихованих комісій, валютних індексацій і відсоткових доходів, але при цьому безоплатно користуючись позиковими коштами у вигляді внесених авансів від майбутніх покупців ще не збудованих квартир, не беручи на себе жодної фінансової відповідальності за своєчасну здачу та належну якість житла.

Внаслідок популізму політиків, в очікуваннях на «законодавче» п'ятиразове зниження боргу позичальники за валютною іпотекою повністю припинили платежі. Рівень їхньої прострочки наближається до абсолютного. Захист прав іпотечного кредитора в Україні дорівнює «нулю» [4].

Отже, для розвитку іпотечного кредитування необхідно:

- запровадити однакові механізми оподаткування коштів, що їх вкладають у цінні папери й на банківські депозити;
- максимально спростити процедури видачі кредитів;
- врегулювати процедури кредитування в іноземній валюті;
- забезпечити формування банками підвищених резервів;
- здійснити заходи, які б відновили довіру населення до ринку житла та сформувати попит у цій сфері;
- знизити відсоткові ставки за кредитами;
- створити систему мобілізації вільних фінансових ресурсів та пошуку інвесторів.

Отже, можна зробити наступні висновки, необхідно активізувати подальший розвиток іпотечного кредитування через поширення діяльності

Агентства з рефінансування іпотечних кредитів, на яке покладено функцію випуску середньострокових і довгострокових іпотечних облігацій, покупцями яких мають бути страхові компанії, інвестиційні та недержавні пенсійні фонди. Передумовою подальшого розвитку іпотечного кредитування як форми залучення фінансових ресурсів є те, що активізація процесу іпотечного кредитування дозволить вирішити цілий ряд соціально-економічних проблем країни: забезпечить розвиток довгострокового житлового будівництва, вирішить проблему кредитування підприємств агропромислового комплексу, сприятиме реформуванню економіки держави загалом.

Список використаних джерел

1. Бублик Є. О. Потенціал і обмеження посткризового відновлення іпотечного ринку України / Є. О. Бублик // Український соціум. 2019. № 2(45). С. 127–139.
2. Євтушенко Н. М. Розвиток іпотечного кредитування в посткризовий період в Україні / Н. М. Євтушенко // Економічний вісник університету. 2015. Вип. 20(1). С. 142–148.
3. Офіційний сайт Національного банку України. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
4. Волков С. Іпотечне кредитування: президент УНІА – про шлях до відновлення ринку [Електронний ресурс] / С. Волков. – Режим доступу : <http://finbalance.com.ua/news/Ipotechni-krediti-prezident-UNIA--pro-shlyakh-do-vidnovlennya-rinku> (10.10.2017).

УДК 368.9

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ БАНКАМИ ТА СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ

Максимів І.О., студент

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасні страхові компанії забезпечують формування ефективних ринкових механізмів залучення інвестиційних ресурсів у національну економіку за рахунок забезпечення ефективного функціонування ринку страхових послуг із застосуванням сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів. Таким чином, держава має бути зацікавленою у розвитку страхування, особливо особистого страхування, що виконує важливу соціальну функцію в сучасному суспільстві.

В загальному розумінні, особисте страхування – це галузь страхової діяльності, яка забезпечує страховий захист громадян або зміцнення досягнутого ними сімейного добробуту. Необхідність особистого добровільного страхування обумовлена ризиковим характером відтворення робочої сили, підвищенням ступеню ризику життя у зв'язку з активним розвитком суспільства, погіршенням умов довкілля, а також зростанням кількості людей похилого віку в загальній чисельності населення.

Особисте страхування регламентується законом України «Про страхування», відповідно до якого особисте страхування можна визначити як страхування майнових інтересів, що не суперечить законодавству України і пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи. Об'єкти особистого страхування не мають вартісної оцінки, тому вважається, що не відбувається компенсація матеріальної шкоди, а мають місце виплати страховика на користь страхувальника або його родини, які носять характер фінансової допомоги.

Особисте страхування включає: страхування життя; страхування від нещасних випадків; страхування додаткової пенсії; добровільне медичне страхування; страхування від нещасних випадків на транспорті [3, с. 107-109]. У свою чергу страхування життя здійснюють у формах змішаного страхування: страхування дітей; страхування до вступу у шлюб [2, с. 126-128].

Особливе місце в особистому страхуванні займають: страхування додаткової пенсії, оскільки воно не належить ні до страхування життя, ні до страхування від нещасних випадків; медичне страхування, оскільки у формі

обов'язкового набуває рис соціального страхування, а у формі добровільного – особистого [4, с. 31].

Однією з найбільш перспективних форм інтеграції можна назвати стратегічні альянси банків та страховиків. Це пов'язано з наявністю у них великих сум довгострокового капіталу, необхідністю його ефективного використання та об'єктивною потребою диверсифікувати діяльність та підвищити прибутковість. Крім того, страхові компанії є головними учасниками стратегічних альянсів в світі. Це пов'язано, головним чином, з наявністю великих сум довгострокового капіталу, необхідністю його ефективного використання та об'єктивною потребою диверсифікувати діяльність, щоб підвищити прибутковість.

Наприклад, ресурси економіки США на 30% складаються з активів страхування життя. У Швейцарії цей показник становить 70%. В Японії страховики володіють майже 18% загального акціонерного капіталу країни. А страхові компанії в США, Японії та Європі наприкінці 90-х управляли загальною сумою інвестицій в економіку на суму понад 4 трлн. доларів США [1, с. 88-90].

Банки першими оцінили перспективи співпраці зі страховими компаніями. Сьогодні майже у всіх банків є принаймні один або кілька страхових партнерів.

Основними причинами підвищеної взаємної зацікавленості страхових компаній та банківських установ є:

- вихід на нові ринки і забезпечення ефективного використання системи філіалів;
- можливість значно збільшити базу клієнтів і обмін інформацією;
- необхідність накопичувати всі грошові потоки в одній системі;
- розподіл капіталу і доходу, збільшення норми дохідності інвестиційних ресурсів;
- можливість надання суцільного спектра банківських та страхових послуг.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сміливо стверджувати, що Україна має потенціал для розвитку банківської та страхової діяльності. Враховуючи

зарубіжний досвід, розвиток обох сторін у їх взаємодії є набагато ефективнішим. Слід зазначити, що дослідження вчених щодо злиття та поглинання страховиків, банків та підприємств виявили ефект синергії. Цей ефект можна пояснити як сукупний позитивний ефект, який підвищує загальні результати різних підприємств, якщо порівнювати їх з рівнем ефективності кожного окремого учасника.

Список використаних джерел:

1. Фурман В.М. Стратегічні альянси страхових компаній та банків: зарубіжний досвід та перспективи створення в Україні. Страхова справа. 2002. № 3(7). с. 88-90.
2. Бігдаш В. Страхування: навчальний посібник. Міжрегіональна академія управління персоналом. К. МАУП. 2006. 444 с.
3. Вовчак О. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. Світ фінансів. 2007. №1. с. 107-115.
4. Самотоєнкова О.В. Економічна статистика: навчальний посібник. Одеса. ОДЕУ. 2010. 182 с.

УДК:33.336.7

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Манько Х.В., студентка

Пащенко О.В. кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У будь-якій країні існують банки, які у взаємодії між собою формують банківську систему, яка є невід'ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Адже механізмом банківської системи є розподіл фінансових ресурсів та грошових коштів, мобілізація та використання їх в економічному кругообігу, кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор

та показники діяльності банків, що працюють на території України. Діяльність НБУ щодо ліквідації неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство позитивно вплинуло на прозорість банківської системи. Проте надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [1].

Адаптація до європейських норм та стандартів позначилося на зміні банківської системи. Протягом останніх років кількість банків зменшилася від 178 у 2014 р. до 75 у 2019 р., майже в 2,4 рази. На 1 жовтня 2020 р. в Україні кількість комерційних банків налічується 74, з них з іноземним капіталом 33, у тому числі зі 100% іноземним капіталом 21. Кількість відділень скоротилося на 3,8% до 9128. Ощадбанк залишається лідером по кількості підрозділів з 2980 відділень, а Приват банк займає друге місце, маючи 2108 відділень. Великі підрозділи також має Райффайзен Банк Аваль – 504, відділень, а також Укрсиббанк – 315 відділень [2].

ТОП-рейтинг українських та іноземних банків: на вересень 2020р. [6]:
1. «Райффайзен Банк Аваль» (Raiffeisen Bank, Австрія). 2. «Креди Агріколь Банк» (Credit Agricole, Франція). 3. «Укрсиббанк» (BNP Paribas Group, Франція). 4. «Сітібанк Україна» (Citigroup, США). 5. «ІНГ Банк Україна» (ING Groep, Нідерланди). 6. «Ощадбанк»* (державний). 7. «ПроКредит Банк» (ProCredit Bank, Німеччина). 8. «Кредобанк» (PKO Bank Polska, Польща). 9. ПриватБанк (государственный) 10. «Укрексімбанк»* (державний).

Протягом I кварталу 2020 р. банківська система України отримала 15,97 млрд грн прибутку, що на 23,8% більше, ніж за аналогічний період 2019 р. (12,9 млрд грн). В 2019 р. прибуток банківської системи порівняно з 2018 р. виріс в 2,7 рази – до 59,635 млрд грн. Прибуток держбанків збільшився в 2,4 рази до 35,202 млрд грн, банків з іноземним капіталом – в 5,1 рази, до 18,51 млрд грн із приватним капіталом – в 1,4 рази, до 5,918 млрд грн. Прибутковими були 69 із 75 працюючих в Україні банків. Спостерігається збільшення активів системи банків, а це показує підвищення їх потужності та стабільності табл. 1.

Активи банків України (2016-2020)

Дата	Активи (усього)	Резерви за активними операціями банків
на 1.01.2016	1254385	321303
на 1.01.2017	1256299	484383
на 1.01.2018	1336358	516985
на 1.01.2019	1360764	55587

Джерело[2].*

Депозити домогосподарств у національній валюті в 2019 р. виросли на 18,3% або 49,1 млрд грн, а в іноземній – зменшилися на 2,6%, або 6,1 млн грн, за рахунок укріплення гривні. Приріст депозитів склав 8,6% (+43 млрд грн) до 544,7 млрд грн. Депозити юридичних осіб на 1 квітня 2020 р. склали 516 млрд грн, депозити фізичних осіб 610,5 млрд грн, депозити небанківських фінансових компаній 28,2 млрд грн.

Обсяг дефолтних займів у кредитному портфелі складає в Приват-Банку 215 млрд грн (95%), а Ощадбанку – 86 млрд грн (65%), Укрсибанку – 70 млрд грн (53%), Укргазбанку – 6 млрд грн (14%). Загальний обсяг NPL в банківській системі складає 581 млрд грн (доля портфеля – 51%). Із вказаної суми на держбанки припадало 415 млрд грн (71% загального обсягу NPL) [2]. Приріст кредитів фізичним особам за 2019 р. збільшився на 4,7 % (або 9,3 млрд грн), до 205,3 млрд грн. При цьому кредити в національній валюті збільшилися на 21,1% або 32,6 млрд грн, в іноземній – зменшились на 38,4%, або 23,3 млрд грн. Середньозважена відсоткова ставка по кредитах в національній валюті домогосподарств збільшилася до 35,8% (в грудні 2018 р. – 33,1%). У 2019 р. обсяг дефолтних займів населенню в кредитному портфелі Укрексімбанка складає 2 млрд грн (89%), Укргазбанка – 4 млрд грн (56%), Ощадбанка – 5 млрд грн (45%), ПриватБанка – 27 млрд грн (38%) [2].

У 2019 році банківська система України почала поступово оживати від посткризової стагнації. Система потроху повертає втрачений ресурс, у першу чергу за рахунок депозитів у гривні. Протягом 2020 р. спостерігається зниження відсоткових ставок до мінімального історичного рівня і, як наслідок,

невеликий розмір прибутків банків. А ще – зміни в регуляторній базі із її приведенням у відповідність до європейських стандартів та тиск конкуренції з боку установ небанківського сектору. Ці виклики змушують банки переглянути свою бізнес-модель та орієнтуватися на підвищення рівня обслуговування, а не на традиційні джерела доходу (відсоткова маржа). До проблем, що негативно впливають на розвиток банківської системи країни можна віднести: незначні темпи росту національної економіки, дефіцит державного бюджету, недостатній рівень розвитку кредитних взаємовідносин банків з реальним сектором економіки, недовіра з боку населення до окремих банківських установ, наявність ризику неплатоспроможності кредитора, відсутність достатньої нормативно – правової бази, що необхідна для захисту прав вкладників та кредиторів та інші.

Отже, подолати проблеми, які виникли в банківській системі України можливо за рахунок залучення додаткового капіталу; розширення системи банківських послуг; покращення якості та конкурентоспроможності банківських установ; здійснення відповідних заходів щодо відповідності національних банків міжнародним стандартам корпоративного управління; підвищення рівня відповідальності керівників та власників щодо безпечності роботи; покращення системи внутрішнього контролю в банках, механізмів злиття банків та ліквідації банків; стабілізації національної грошової одиниці, розширення безготівкових розрахунків. Реалізація даних заходів сприятиме розвитку банківської системи та економіки України.

Список використаних джерел

1. О.В. Золотарьова, В.О. Галаганов. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України// Проблеми економіки, 2019. – с. 15-24.
2. Офіційний сайт <https://forinsurer.com/rating-banks>

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ ПЕРЕВАГА

Марків І.М., студентка

Гембарська Н. Є., старший викладач, кандидат економічних наук

Національний університет «Львівська політехніка»

Людина щоденно приймає фінансові рішення. Неважливо чи це купівля чашки кави, чи це створення антикризового плану. Матеріальний добробут у значній мірі залежить від того, на скільки розумно людина використовує ресурси та розпоряджається грошима. Тому грамотність у фінансовій культурі є необхідна для кожного члена суспільства.

Досвід країн, які перейшли на накопичувальні пенсійні системи, свідчить про те, що індивіди заощаджують надто мало для того, щоб накопичити в майбутньому на достойну пенсію, виявляються не в змозі обслуговувати власні борги через високу заборгованість за кредитними картками [1, с.68], [2].

Фінансову грамотність можна визначити, як комбінацію фінансової обізнаності, знань, навичок, необхідних для прийняття важливих фінансових рішень та для досягнення особистого фінансового добробуту у результаті.

Статистика свідчить, що практично 40% українців взагалі не цікавляться фінансовою інформацією. Проте більшість населення отримує інформацію з телевізійних програм та газет (60%), інші роблять вибір щодо фінансових інститутів завдяки рекламі (14%), та лише деякі вивчають фінансову інформацію з різноманітних веб-сайтів (17%) [3].

Можна виділити 4 рівні обізнаності в економіці:

0 – повна відсутність навіть мінімальних знань, які стосуються фінансової грамотності;

1 – розуміння базових понять фінансової грамотності;

2 – вміння використовувати основні інвестиційні інструменти;

3 – повне володіння всіма фінансовими поняттями та інструментами [4].

Багато людей вважають, що вони й так все знають, бо добре вміють рахувати гроші, й нічому більше вчитися не хочуть.

Характерними рисами фінансово неграмотних людей є те, що вони: постійно живуть у борг; зловживають кредитами; потрапляють у боргову яму; беруть участь у фінансових пірамідах; не контролюють витрати грошей.

Слід зазначити, що неграмотними людьми легше маніпулювати, вони легше піддаються впливу, тому частіше потрапляють у руки шахраїв і недобросовісних компаній. Прикладом цього є те, як встановлена політика деяких сайтів, обурення викликає той факт, що умовою використання або реєстрації є надання даних платіжної карти, включаючи ті, які усіма правилами повідомляти комусь суворо заборонено – зокрема CVV код. Але найгірше в ситуації є навіть не те, що таку інформацію вимагають, а те, що її погоджуються надати клієнти, оскільки не бачать нічого небезпечного, не розуміють чим це може загрожувати і те, що це порушує їхні права.

Елементарні знання про поняття і принципи управління фінансами зможуть захистити від фінансових ризиків та непередбачуваних ситуацій. Один із найпростіших способів отримання необхідних знань в сфері фінансів - це використовувати електронні джерела. На даний момент існує досить багато тематичних сайтів, перевагою яких є те, що завжди можна знайти актуальну інформацію. Слідкування за новинами, читання періодичних статей, спілкування на економічні, фінансові теми хоч і не одразу, але дадуть свої плоди і можливість знайти власні фінансові цілі.

Завданням фінансової культури є формування умовного «довгострокового особистого бюджету», завдяки якому витрати на важливі події у житті не будуть несподіваними, адже наявність навичок планування і знання про різні фінансові інструменти дають можливість спроектувати власне майбутнє і бути готовим до життєвих викликів.

На жаль, поки більшість нехтують встановленням фінансових цілей. За даними дослідження USAID у 2017 році, лише 33% українців мають фінансову ціль. Натомість у країнах OECD понад 50% громадян мають довготермінову фінансову ціль та намагаються її досягти [5].

Першочергово для формування і оцінювання власних фінансів потрібно

дотримуватися таких простих правил, які допоможуть тримати дружні стосунки з фінансами: почати вести облік особистого бюджету; здійснювати покупки раціонально; користуватися сервісами з мінімальною комісією; розставляти пріоритети; не зациклюватися на речах; заощаджувати правильно; займатися благодійністю.

Отже, фінансова грамотність є важливою складовою буденного життя. Про це свідчить і той факт, що в Європі діє більше 180 програм підвищення фінансової грамотності населення [6]. За умови відсутності спеціалізованих економічних навичок, необхідно завжди шукати інформацію для власного розвитку та обізнаності в сфері фінансів. Дотримуючись усіх порад неможливо стати відразу ж багатшими, але можна навчитися аналізувати витрати та виважено ставитися до грошей.

Список використаних джерел:

1. Кузина О. Е. Финансовая грамотность россиян (динамика и перспективы) // Деньги и кредит. – 2012. – № 1. – С. 68–72.
2. Płonka M., Jedynek T., Trynchuk V. Retirement behavior strategies: the attitudes of students from Poland and Ukraine towards the old-age risk //Problems and Perspectives in Management. 2020. – № 2(18). – С.350-365.
3. Все про гроші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vseprogroshi.com.ua/ocinit-finansovugramotnist-ukrayinciv.html>.
4. Що таке фінансова грамотність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biznescat.com/informatsiia/74-shcho-take-finansova-gramotnist.html>.
5. 5 фактів про українців та фінансову грамотність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv-ua.cdn.ampproject.org/v/s/nv.ua/ukr/amp/5-faktiv-pro-ukrajintsiv-ta-finansovu-hramotnist-2513611.html>.
6. Danes, S. Teen Financial Knowledge, Self-Efficacy and Behavior: A Gendered View / S. Danes, H. Haberman // Financial Counseling and Planning. – 2007. – P. 19.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ДОВІРИ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ «КЛІЄНТ-БАНК»

Мокієнко Є.О., студент

Ховрак І.В., кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Система управління якістю банківських послуг залежить від взаємовідносин «клієнт-банк», оскільки для ефективної взаємодії обов'язково необхідно враховувати поєднання інтересів і критеріїв оцінки якості банківських послуг як банківської установи, так і клієнтів [1-4]. Принципи побудови довіри у взаємовідносинах «клієнт-банк», що дозволяють створити ефективну систему управління якістю банківських послуг, полягають в наступному: клієнтоорієнтованість (розуміння якості банківських послуг з позиції споживача), стандартизація (єдиний підхід до розуміння якості банківських послуг на рівні банку), формалізація (визначення фінансових та нефінансових критеріїв управління якістю банківських послуг), залученість (визнання якості банківських послуг елементом корпоративної культури банку), безперервність (постійне удосконалення методів та інструментів управління якістю послуг), інноваційність (застосування унікальних підходів до управління якістю).

Список використаних джерел:

1. Кучеренко В.В., Данкевич Р., Тринчук В.В. *Форми інтеграції банківського і страхового капіталу: монографія.* Львів: Галичина-Прес, 2018. 284 с.
2. Ховрак І.В. *Побудова культури довіри у банківському та страховому секторах. Фінансові послуги.* 2017, 3, С. 3 – 6.
3. Ховрак І.В. *Роль комунікаційного інструментарію стратегії корпоративної соціальної відповідальності для розбудови ефективного діалогу зі стейкхолдерами.* Український соціум. 2019. № 3 (70). С. 92-106.

4. Khovrak, I., Petchenko, M. Estimating the level of financial safety in banking institutions. Actual Problems of Economics, 2015. № 2. P. 347-354.

УДК 336.717.3

ДЕПОЗИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ

Моргун А. С., студентка

Аврамчук Л. А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У наш час комерційні банки відіграють головну роль у мобілізації й перерозподілі капіталу, акумуляції тимчасово вільних коштів та їх розміщенні. Тому формування ресурсної бази банку є важливою складовою банківської політики. Основа ресурсної бази банку утворюється в процесі формування депозитного портфелю банку.

Під депозитним портфелем розуміють сукупність грошових коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених на договірній основі банком. Формування депозитного портфеля – безперервний циклічний процес, що складається з таких етапів [1]:

- аналіз (дослідження «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів);
- планування (орієнтація залучення коштів клієнтів на пріоритетні депозитні рахунки);
- робота по залученню клієнтів (реалізація нових продуктів, гнучка цінова політика та індивідуальний підхід до клієнтів);
- контроль.

Від ефективності управління депозитним портфелем залежать найважливіші показники діяльності банківської установи: прибутковість та ліквідність, що безпосередньо впливає на стабільність банку і його здатність до проведення активних операцій. Через це розвиток комерційного банку

неможливо забезпечити без ефективного управління його депозитним портфелем.

Формування депозитного портфелю банку є однією з основних передумов задля забезпечення банківської діяльності, тому що саме за рахунок залученого капіталу покривається вагома частина потреб банку, та половина цього капіталу формується за рахунок внесків саме фізичних осіб.

Проблема ефективності управління депозитним портфелем комерційного банку залежить від досягнення кількісних параметрів (прибутковість, за умови дотримання ліквідності). Основними кількісними показниками, які є основою для прийняття рішень з оптимізації депозитного портфелю банку за рахунок його депозитних операцій, є: кількість вкладників на 1000 жителів, які отримують доходи; сума внеску на душу населення; середній розмір внеску на один рахунок; коефіцієнт залучення засобів у внески й депозити [2].

Для того, щоб кожен банк мав змогу здійснювати ефективне управління депозитним портфелем, він повинен перш за все здійснювати оцінку своєї депозитної політики згідно таких напрямків: визначення кількості потенційних вкладників (соціологічне дослідження); аналіз структури депозитів у кількісному вираженні (динаміка й склад); аналіз структури депозитів у якісному вираженні (за видами); аналіз структури депозитів за строками залучення. Загалом, така оцінка повинна завершуватися розрахунком ланцюгових і базисних абсолютних і відносних відхилень за досліджуваний період [3].

Отже, ефективність роботи банку щодо залучення грошових коштів, а також забезпечення його конкурентоспроможності на ринку банківських послуг багато в чому залежать від оптимізації депозитного портфелю банку шляхом: постійного моніторингу ринку заощаджень із метою оптимізації управління депозитним портфелем; детального вивчення цільових ринків для забезпечення мінімізації депозитного ризику; індивідуального підходу до різних груп клієнтів; подальшого розширення спектру депозитних послуг.

Список використаних джерел:

1. Банківські операції: підручник / А. М. Мороз та ін.; за ред. А. М. Мороза. Київ : КНЕУ, 2008. 608 с.

2. Мустафаева А. М., Руденко А. М. Проблемы реализации депозитной политики коммерческих банков в современных условиях. Вестник алтайской науки. 2012. № 2. С. 34–37.

3. Галушко О. І. Напрями підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку. Перспективи розвитку ринку фінансових послуг: Всеукр. конф. студ. науки, м. Київ, 21-22 лютого 2017 р. Київ. 2017. С. 219-222.

УДК 339.138

ВІРУСНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК СПОСІБ ПРОСУВАННЯ ТОВАРУ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

Моргун А. С., студентка

Тринчук В. В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Майже кожна галузь економіки, включаючи страхування, використовує інструменти маркетингу у своїй діяльності. Страховий маркетинг є новою філософією страхового бізнесу, оскільки використання його інструментів позитивно впливає на діяльність не лише страхових компаній, а й на функціонування всього страхового ринку[1].

Метою страхового маркетингу є збільшення кількості споживачів страхових послуг за допомогою досягнення максимально можливого ступеня задоволення їхніх потреб за рахунок впровадження нових і зміни існуючих страхових продуктів [2].

На сьогодні люди не люблять рекламу та принципово не звертають на неї увагу, вона є малоефективною. Існує два способи ефективного залучення користувачів – дати те, що вони шукають або ж рекламувати так, щоб вони про

це не дізналися. За допомогою другого способу і працює вірусна реклама: вона є прихованою та являє собою яскраву, нестандартну та креативну ідею.

Вірусний маркетинг – маркетингова технологія, яка використовує самих людей для підвищення рейтингу своїх товарів, марки та бренду. Суть вірусного маркетингу полягає в тому, що користувачі добровільно транслюють повідомлення, яке містить потрібну інформацію, за рахунок того, що вона їм цікава. Просування з використанням вірусного маркетингу може здійснюватися в таких формах, як відео, фото, флеш-ігри і навіть просто текст [3]. Девізом вірусного маркетингу в Інтернеті є така фраза: «Побачив, лайкнув, заразив».

Основним призначенням вірусного маркетингу є використання будь-якої можливості задля поширення інформації про певну послугу чи продукцію з метою залучення та стимулювання клієнтів і, відповідно, отримання прибутку. Його ще називають «мережевим маркетингом» та «сарафаним радіо» [3].

Ефективність вірусної компанії вимірюється кількісними показниками (кількість відвідувачів, час контакту, кількість посилань) та якісними (динаміка згадки проекту в ЗМІ і розміщення посилань в блогах, соціально-демографічний склад аудиторії проекту) [4].

Технології вірусного маркетингу для просування своїх товарів та послуг найчастіше застосовують великі компанії, з продукцією яких споживач вже добре знайомий. Однак, цей вид маркетингу за останні кілька років опанували й транснаціональні корпорації – в першу чергу тому, що за мінімальних затрат забезпечується досить швидкий результат. Стрімко зростає популярність вірусного маркетингу і в Європі [4].

Прикладом вірусного маркетингу в страхуванні служить практика, що використала голландська страхова компанія «Centraal Beheer» спільно з рекламним агентством «DDB Амстердам». Вони провели PR акцію, що проходила під гаслом «Просто подзвони Нам», розробивши і створивши в різних місцях міста конструкції, які наочно зображували різні страхові випадки. Будь-який перехожий міг уявити себе учасником нещасних випадків (аварії, пожежі і т.д.) [5].

Вірусний маркетинг не може повністю замінити рекламу, але його особливість робити її набагато ефективнішою робить його унікальним елементом і водночас ефективною зброєю в руках маркетологів.

Світ змінюється дуже швидко, і швидкість його зміни зростає з кожним днем. Вірусний маркетинг – це не лише спосіб бути адекватним цим змінам, але й побудови довіри до фінансової установи. Це «новий» маркетинг, в центрі уваги якого завжди споживач, який занурений з головою в Інтернет. При правильному використанні вірусного маркетингу можна добитися надзвичайного результату, який в сотні разів перевищуватиме ефективність звичайної реклами у ЗМІ. Необхідно лише придумати креативну ідею і знайти правильне місце для такої реклами. Далі за Вас усе зроблять користувачі.

Список використаних джерел:

1. Василенко Л., Тринчук В. Історико-економічні передумови виникнення страхового маркетингу. //Страхова справа. – 2003. №1 (12). – С.9.
2. Бридун І. Маркетинг в страхуванні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://prestige-ic.com.ua/storage/other/Tema07.pdf> (дата звернення: 14.11.2020).
3. Шпилик С., Вовчук О. Вірусний маркетинг як спосіб просування товару // Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., Кривий Ріг, 2018. – С. 448-451.
4. Тринчук В., Короленко В. Вірусний маркетинг страхових компаній. // Страхова справа. 2010. – №1(37). – С. 42-46.
5. Сухоруков М. Информационные технологии в страховом маркетинге и системах продаж страховых услуг. // Страховое дело. – 2004. – №7. – С.56.
6. Ховрак І.В. Побудова культури довіри у банківському та страховому секторах. // Фінансові послуги. – 2017. – №3. – С. 3–6.

ВЗАЄМОДІЯ БАНКІВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Роговська А.І., студентка

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Глобалізація разом із лібералізацією, дерегулюванням, а також технічним прогресом сприяє процесам інтеграції банків та страховиків. Паралель конвергенції «банки – страховики» спочатку чітко простежувалася на кривій розвитку банківського бізнесу саме внаслідок того, що у рамках фінансової складової світової економіки по об'ємах з банківським капіталом може конкурувати тільки страховий [2].

Банки стали основними продавцями послуг медичного страхування у багатьох європейських країнах, а банкострахування перетворює банк на потужну фінансову організацію. Загальна кількість страхових компаній в Україні станом на кінець 2019 року становила 233, банків – 77. З медичного страхування спостерігається досить високий рівень валових та чистих виплат – 58,2% та 61,0%, за видами ДМС – 36,1% та 40,0%, за видами недержавного обов'язкового страхування – 39,0% та 39,4% [1].

В таблиці 1 розташовані в порядку зменшення сум страхових платежів головні страхові компанії України на ринку добровільного медичного страхування за перші 6 місяців 2020 р. Слід зазначити, що в більшості компаній спостерігається тенденція до збільшення приросту страхових платежів.

Двома основними способами взаємодії банків та страхових компаній у сфері медичного страхування є:

- 1) реалізація банками клієнтам банку або іншим – полісів медичного страхування страховика-партнера;
- 2) корпоративне медичне страхування співробітників банків.

Таблиця 1

Основні показники страхових компаній на ринку добровільного медичного страхування за 6 місяців 2020 р.

Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис.грн.	Питома вага у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис.грн.	Рівень виплат, %	Рівень перестраховування, %
ПРОВІДНА	338920,0	76,13	19,53	180649,8	53,30	0,00
УНІКА	337922,3	27,91	5,54	191432,2	56,65	5,99
ARX	240275,0	19,19	21,80	79843,0	33,23	4,47

Розрахунки на основі [1]

Проаналізувавши страхові продукти в Україні, що реалізуються через мережу банків можна помітити, що це дуже традиційні страхові продукти, такі як страхування майна та здоров'я, КАСКО, автоцивілка, а також туристичне страхування. Медичне страхування набагато менше реалізується через банківські установи. Причиною є не висока популярність серед населення.

Велика кількість банків в Україні має страховиків-партнерів, поліси медичного страхування яких банки реалізують через власні канали. Наприклад партнером Укрсіббанка є АХА Страхування, Райффайзен Банк Аваль – Уніка Страхування, Уніка Лайф, УСГ, АХА страхування, Приватбанк – Провідна [3].

Отже, перелік послуг не тільки медичного, а й взагалі страхування, які розповсюджуються через банківську мережу є досить вузьким та не сприймається потенційними страхувальниками як додаткова корисна послуга, якої вони потребують, а радше як одна з умов надання кредиту або додатковий обов'язковий платіж. Для покращення ситуації необхідно збільшувати фінансову та страхову грамотність населення і змінювати позиціонування банківського страхування на ринку страхових послуг.

Однією з можливостей запровадження системи обов'язкового медичного в Україні страхування є певний вплив на співпрацю банків та страховиків, який може проявитись як збільшення кількості банків, що співпрацюють зі страховиками, залучення до медичного страхування більшої кількості

застрахованих в загальному, в тому числі використовуючи банківські канали реалізації страхових продуктів.

На даний момент все більше працівників банківських установ отримують медичне страхування на своєму робочому місці. Майже всі великі банки пропонують план медичного страхування. Думаємо, найважливішим впливом медичного страхування працівників банківських установ є його вплив на продуктивність праці застрахованих.

Однак, незважаючи на роль роботодавців на ринку медичного страхування, дуже мало уваги приділяється мотиваціям роботодавців щодо надання медичного страхування працівникам.

Основними шляхами покращення взаємодії страхових компаній і банків у сфері корпоративного медичного страхування є:

1) підписання партнерських угод між банками та страховиками та співпраця на особливих умовах з метою надання страховиками банкам «оптових» знижок задля страхування своїх співробітників, а банки в свою чергу сприяють розширенню клієнтської бази страховиків, що збільшує суму валових страхових премій;

2) податкові знижки або зниження ставки оподаткування даних операцій, а саме медичного страхування працівників.

Список використаних джерел:

1. Електронний журнал «Insurance top» № 4(65) 2020 «Итоги 2019». УНИИ «Права и экономических исследований», URL:<https://forinsurer.com>

2. Олексин А.Г. Особливості та проблеми співпраці страхових компаній та комерційних банків. Ефективна економіка, 2015. № 2.

3. Пікус Р.В. Олійник Г.І. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: монографія, Київ: Компринт, 2015. 186 с.

ЕВОЛЮЦІЙНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

Роїк В.В., студентка

Аврамчук Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Для кожної країни, для кожного народу становлення власної грошової одиниці посідає почесне місце в переліку ключових складових утворення та становлення держави. Україна не є виключенням. Шлях України до суверенної гривні довгий та непростий. Українські гривні – не тільки грошові знаки. У них – наша історія і наш загнаний колись у підпілля, але збережений патріотизм.

Як грошово-лічильна одиниця гривня виникла ще за часів Київської Русі, орієнтовно в XI столітті. Тобто вже у VIII-IX ст. при здійсненні торгових операцій, сплаті данини гривна використовувалась як міра ваги і лічби. В XI столітті слово «гривна» набуло іншого значення - вагового. Вага срібла могла складатися з певного числа однакових монет, тому поступово їх почали рахувати на штуки. З часом на Русі з'являються гривна срібна (вагова - між 160 та 205 грамами залежно від типу) та гривна кун (лічильна). Певні зміни у житті гривни виникли у XIII ст., коли для новгородських злитків срібла, поруч із назвою «гривна» почала вживатися назва «рубль». Вже у XV ст. злитки взагалі виходять з обігу, а рубль залишається як грошово-лічильна одиниця. Саме рубль (українська назва – «карбованець») стає символом російської, а потім і радянської монетної системи. Гривна ж продовжувала існувати до XVIII століття лише як вагова монета – «гривенка».[4]

Проголосивши своїм Третім універсалом 18 липня 1917 року утворення Української Народної Республіки, Центральна Рада запровадила в Україні нову національну валюту. Первісно такою валютою було визначено український карбованець. Після введення 100 карбованців в обіг майже одразу ж було зафіксовано випадки її фальшування. З огляду на те, а також на деякі політичні причини Центральна Рада 1 березня 1918 року прийняла закон про

запровадження нової грошової одиниці - гривні, яка поділялася на 100 шагів і дорівнювала 1/2 карбованця. Протягом 1918 року в Берліні було видруковано грошові знаки у 2, 10, 100, 500, 1000 та 2000 гривень. [2]

Гетьман Павло Скоропадський, прийшовши до влади в Україні у квітні 1918 року, відновив як основну грошову одиницю Української Держави карбованець, що поділявся на 200 шагів. Було виготовлено ескізи купюр у 10, 25, 50, 100, 250 та 1000 карбованців. Після переходу влади в Україні у грудні 1918 року до рук Директорії на чолі з Володимиром Винниченком та Симоном Петлюрою основною грошовою одиницею відновленої УНР знову було проголошено гривню. [1]

«Більшовицькі тисячки» запроваджені Раднаркомом на землях Радянської України, мали мізерний курс (1 золотий карбованець = 5457000000 радянських карбованців). Це становище спричинилося до проведення у 1922-1924 роках грошової реформи, наслідком якої стало введення в обіг радянського червінця (1,6767 г золота). 1924 року було встановлено курс нового радянського карбованця, який дорівнював 1/10 червінця. Ця подія стала моментом остаточного утвердження радянської валюти.

Після проголошення незалежності у серпні 1991 року, Україна взяла на себе питання фінансового забезпечення функціонування економіки. На виконання Постанови Президії Верховної Ради України «Про введення в обіг на території республіки купонів багаторазового використання» від 9 вересня 1991 року Національний банк України ввів в обіг купони багаторазового використання з 10 січня 1992 року. З введенням купонів у готівковому обігу в Україні одночасно опинились дві валюти – радянські рублі та українські купоно-карбованці. Поступово у квітні 1992 року, весь готівковий обіг заповнився купоно-карбованцями. У листопаді 1992 року рублі були замінені на карбованці і у безготівковому обігу. Хоча купони багаторазового використання видавались лише на 4-6 місяців, вони проіснували до 1996 року взявши на себе весь інфляційний удар. [3] Безпосередня робота з виготовлення українських грошей розпочалася в квітні 1991 року за двома напрямками:

розробка дизайну та виготовлення купюр і монет. Вже в вересні 1991 року, після розгляду і схвалення Верховною Радою, був запланований випуск банкнот номіналами 1, 3, 5, 10, 25, 50, 100, 200 гривень. Пізніше замість 3 гривень було випущено 2, 25-ти – 20 гривень. 2 березня 1992 року були затверджені номінали монет: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 25, 50 копійок і 1 гривня. Монети номіналом 3, 15 та 20 копійок в обіг випущені не були. 14 листопада 1991 року Президія Верховної Ради України прийняла постанову «Про національну валюту на Україні».

25 серпня 1996 року в засобах масової інформації було оголошено Указ Президента України Леоніда Кучми "Про грошову реформу в Україні". Безпосередньо виконання грошової реформи було покладене на Національний Банк України, який тоді очолював Віктор Ющенко. З початку реформи всі видачі готівки з кас банків (у тому числі для виплати заробітної плати, пенсій та інших доходів), безготівкові розрахунки здійснювались тільки у новій національній валюті. Грошова реформа в Україні стала надзвичайною подією для нашої держави, в результаті якої було створено один з невід'ємних атрибутів державності — національні гроші.

Отже, на сьогодні українська гривня є національною валютою нашої держави, В ній – наша історія, наш шлях , на її купюрах зображено видатних людей, які зробили неоціненний внесок в нашу історію. Гривня пройшла складний шлях,але в кінці отримала винагороду. Тепер вона – одна із основних категорій, які визначають стан економіки нашої країни, відіграючи при цьому важливу роль у добробуті населення.

Список використаних джерел:

1. <https://bank.gov.ua/ua/uah/uah-history>
2. Історія паперових грошей України 1917-1920 рр.
3. Історія гривні на сайті НБУ
4. Скоморович І. Г., Реверчук С. К. Історія грошей і банківництва: Підручник – Київ: Атіка, 2004.

ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Скібчик С.А., студентка

Аврамчук Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Відомо, що на сьогоднішній день малі та середні підприємства в Україні стикаються з великою кількістю проблем і перешкод, однією з яких є майже повна відсутність доступу до кредитних ресурсів банківської сфери. Це стосується як короткострокового обігового капіталу, так і довгострокового інвестиційного капіталу[2]. Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва як у провідних країнах світу, так і в Україні. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів, виконують важливу соціальну роль – надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення.

Тому значна частина науковців-економістів вважає, що першочерговим завданням на шляху поліпшення ситуації на ринку кредитів для малого бізнесу є створення відповідної правової бази мікрокредитування. Значним досягненням у цій сфері є підготовка та розгляд проекту Закону України «Про мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва спеціалізованими установами», який покликаний регламентувати порядок створення, функціонування та припинення діяльності спеціалізованих небанківських фінансово-кредитних установ з мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва, а також загальний порядок надання мікрокредитів цим установам [3, с.8]. Основними пріоритетами розвитку в Україні доступної, зручної, розгалуженої й соціально спрямованої системи мікрокредитування повинні стати такі завдання[4, с.50]:

- створення сприятливих умов для суб'єктів малого підприємництва в отриманні мікрокредитів, у тому числі за рахунок спрощення порядку їх надання, зменшення відсоткових ставок, збільшення строків користування;
- стимулювання банків та небанківських фінансових установ (зокрема, кредитних спілок, товариств взаємного кредитування і т.д.) до розширення мікрокредитування;
- вдосконалення механізмів державної підтримки суб'єктів малого підприємництва в отриманні кредитів та розроблення національної програми мікрокредитування;
- проведення всеукраїнського конкурсу серед банків та небанківських фінансових установ з відзначенням переможців за досягнення у розвитку системи мікрокредитування;
- нормативного врегулювання відносин між банківськими фінансовими установами та їх клієнтами, удосконалення нормативно-правового регулювання процедур кредитування банківськими і небанківськими фінансовими установами;
- вивчення і запозичення кращого світового досвіду у сфері розвитку мікрокредитування.

В економічно розвинених країнах питома вага кредиту в структурі джерел фінансування малого бізнесу становить не менше, ніж 60%. Зовсім іншою є структура джерел фінансового забезпечення малого бізнесу в Україні, де частка кредиту дорівнює менше, ніж 20% [1, 87].

Головними проблемами кредитування малих підприємств є:

- $\frac{3}{4}$ непрозорість українських малих підприємств;
- $\frac{3}{4}$ відсутність надійної застави, тому що більшість малих підприємств не є власниками ліквідного майна;
- $\frac{3}{4}$ недовіра до малих підприємств з боку банківських установ, яка ґрунтується на репутації малого підприємництва в цілому та відсутність у малих підприємств кредитної історії [3, 37] ;

-³/₄ недостатній професіоналізм менеджерів (складності при розробці необхідної документації, бізнес-планів, техніко-економічного обґрунтування проекту) [1, 89].

Крім того, банківські установи більшою мірою спрямовані на обслуговування крупних корпоративних клієнтів, що істотно впливає на вартість залучених фінансових ресурсів для суб'єктів малого бізнесу. Для банківської установи робота з клієнтами, які отримують незначні кредити (здебільшого це стосується кредитування суб'єктів малого бізнесу), є низькорентабельною.

Але перед підприємствами малого бізнесу також постають проблеми, пов'язані з банківським кредитуванням: високі відсоткові ставки, потреба ліквідної застави для забезпечення гарантій повернення кредитних коштів (відсутність власності підприємства, яка може слугувати ліквідною заставою), загроза втрати контролю за своїм підприємством.

Список використаних джерел:

1. Лащ Т.А. Проблеми банківського кредитування малого підприємництва / Т.А.Лащ // Економічний простір. – 2009. - №23/1. С.155.
2. Програма мікрокредитування в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу .: <http://www.microcredit.com.ua/ukr/duf/>
3. Шапоренко О. Кредити для малого бізнесу /О.Шапоренко // Бухгалтерія – 2002. – № 52/1. – С. 8 – 9.

УДК 336.71

УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ БАНКУ

Стеренчук М.М., студент

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сьогодні вітчизняні банки перебувають у важкому фінансовому становищі, адже здійснювати прибуткову діяльність в умовах фінансової кризи

та пандемії надзвичайно складно. Саме тому аналіз процесу формування доходів банку нині є актуальним і потребує комплексного дослідження. Водночас на прибуток банку впливають не тільки його доходи, але й витрати, які кредитна установа здійснює для забезпечення свого функціонування та розвитку.

Головною метою діяльності комерційного банку є насамперед його фінансовий результат, який виступає у вигляді прибутку чи збитків. Найважливішим фактором впливу на прибуток є доходи комерційного банку. Доходи банку — це загальна сума грошових коштів, що надходять до банку в результаті здійснення активних операцій та надання інших банківських послуг [1].

Витрати трактуються як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи розподілу власниками) [2]. Вихідними даними для аналізу структури доходів і витрат окремих банків і банківської системи в цілому є структура фінансового результату банків.

Доходи банку можна представити наступним чином:

- процентний дохід (доходи за кредити та депозити);
- комісійний дохід (від операцій, пов'язаних з розрахунково-касовим обслуговуванням);
- чистий торгівельний дохід (від торгівлі іноземною валютою та цінними паперами)
- інші доходи (не пов'язані з перерахованими вище операціями) [3].

Процентні доходи становлять близько 70% доходів банку, раніше це значення коливалось в межах 80—85%, іншу частину складають непроцентні доходи. Таким самим чином витрати поділяються на процентні, що зазвичай становлять основну частину витрат, та непроцентні.

Дослідження стану банківської системи у розрізі аналізу її доходів та витрат дає змогу визначити основні напрями покращення фінансового

становища вітчизняних банків. Перш за все необхідно визначити джерела додаткових доходів банків, до яких можна віднести зростання процентних та інших дохідних активів, зміну загального рівня процентної ставки за активними операціями, зміну структури дохідних активів шляхом підвищення питомої ваги ризикованих кредитів. Не меншої уваги потребують напрями видатків, обсяг яких слід мінімізувати. Процес мінімізації та зниження витрат банків і управління ними в практичній діяльності банківських установ є не самоціллю, а одним із факторів забезпечення їх фінансової стійкості та прибуткової діяльності. Наведені пропозиції слід застосовувати системно, інакше зменшення впливу окремих негативних факторів не призведе до покращення роботи банків.

Тому НБУ розробляє та застосовує стратегію впливу на економічні процеси та реформування банківської системи. Основними завданнями на сучасному етапі НБУ вважає досягнення прозорості функціонування банківської системи, дотримання законодавства кожним банком, здійснення програми відшкодування втрачених заощаджень та діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, здійснювати поглинання та об'єднання банків замість ліквідації неплатоспроможних банків.

Список використаних джерел:

1. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник/ В.М. Шелудько. — К.: Знання!Прес, 2008.
2. Криклій ОА. Управління прибутком банку [Текст]: монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. — 136 с.
3. Шляхи оптимізації доходів та витрат банку /К.С. Письменна // — Ефективна економіка. — 2012

ОЦІНКА ВАЖЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ НБУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Таранушенко В.О., студент

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Організація платіжного обороту – один із традиційних напрямків банківських послуг, який повинен відповідати конкретним вимогам в силу інтересів економічного розвитку [3]. Головним з них є забезпечення своєчасного отримання кожною компанією коштів на свою продукцію та послуги, що прискорить кругообіг оборотних коштів у розрахунках. В останні роки банківська система України, характеризується розширенням грошового обороту, зменшенням ймовірності виникнення ризиків та вдосконаленням контролю грошового обігу.

Станом на 31.12.2019 в Україні зареєстровано 48 платіжних систем. Серед яких найбільше виділяється система електронних платежів НБУ (СЕП НБУ)

СЕП – державна платіжна система класу RTGS (Real-time gross settlement systems), що забезпечує проведення міжбанківського переказу в національній валюті через рахунки, відкриті в Національному банку [2]. Національний банк є платіжною організацією та розрахунковим банком цієї системи.

Станом на 01.01.2020 учасниками СЕП НБУ були 75 банків України, Державна казначейська служба України та Національний банк України. Загалом кількість учасників СЕП НБУ в останні роки зменшується, що пов'язано з оптимізацією філійної структури банків учасників, ліквідацією значної кількості банків впродовж 2014 – 2017 рр. Проте, якщо порівнювати кількість учасників СЕП НБУ з кількістю учасників аналогічних систем, то вона є середньою. Так, у китайській системі «HVPS» на початку 2017 року було більше 141 тис. учасників, у американській системі «Fedwire» – 6,4 тис. учасників, водночас, у канадській «LVTS» – 82 учасники, у Південно-

Африканській системі «SAMOS – large» – 31, у шведській системі «RIX» – 29 учасників.

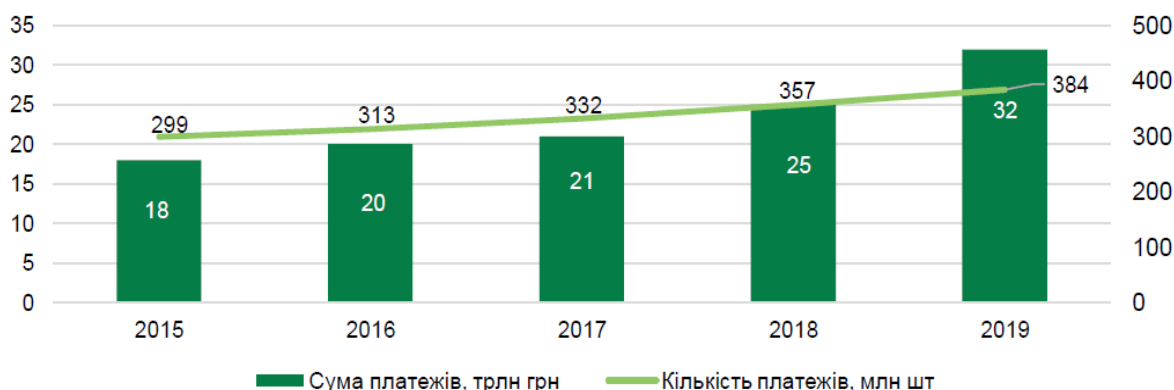

Рис. 1 Кількість та сума початкових платежів СЕП НБУ [1]

Якщо аналізувати кількість та суми операцій, що оброблюються в СЕП НБУ, варто зазначити, що ці показники збільшуються з року в рік. Впродовж 2015 року СЕП НБУ здійснила розрахунки на суму 17750 млрд грн, а вже у наступному році ця сума збільшилася на 10% та склала майже 19 521 млрд грн, у 2017 році на 7% до 20937 млрд грн, у 2018 році на 21 % до 25 348 млрд грн. У 2019 році СЕП було оброблено 383,8 млн початкових платежів на суму 32,47 трлн грн, що на 7,6% більше за кількістю та на 28% – за сумою, ніж у попередньому році. Протягом 2018 року в середньому за день оброблялось 1,4 млн початкових платежів на суму 101 млрд грн, що у порівнянні з 2017 роком на 8 % більше за кількістю та на 21 % за сумою здійснених платежів. Загалом у 2019 році щодобово в середньому в СЕП оброблялось 1,5 млн платежів на суму 129,9 млрд грн[1].

Ключовими показниками діяльності системно важливої платіжної системи є показники ролі цієї системи в економіці у співвідношенні до ВВП країни. Сума платежів, що були оброблені у СЕП за 2019 рік, більше ніж у 8 разів перевищує ВВП України. Співвідношення денного обсягу операцій у СЕП до ВВП становило 3,5%. Кількість днів, за які у СЕП були оброблені платежі на суму еквівалентну ВВП, складала 41 день[1].

Отже, аналіз діяльності СЕП НБУ підтверджує її системну важливість для економіки України, яка обумовлена, зокрема, тим, що вона:

- є єдиною в Україні системою міжбанківських переказів та забезпечує здійснення більше 90% міжбанківських переказів у національній валюті в межах України;

- має значну кількість учасників, у т. ч. всі банки України, органи Державної казначейської служби України;

- є інфраструктурною та технологічною основою для реалізації грошово-кредитної політики НБУ та касового виконання бюджету України;

Список використаної джерел:

1. Звіт з оверсайта платіжних систем [Електронний ресурс] // Національний банк України: офіційний веб-сайт – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2019.pdf?v=4

2. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

3. Словник довідник з фінансового ринку для підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» / О.А. Муравський // Миронівка: ПрАТ «Миронівська друкарня», – 2017. – 868 с.

УДК 658.589:368.2

Діджитал –страхування автомобільного транспорту в Україні

Томашевський В.Ю., студент

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

За прогнозами експертів Українського Інституту Майбутнього, у 2030 р. переважна частина (близько 60%) доданої вартості вітчизняної економіки буде створена у таких високотехнологічних сферах як штучний інтелект,

біоінженерія, наномедицина, робототехніка, 3D-принтинг тощо. Зазначені процеси обумовлені розвитком цифрової економіки, що тісно переплітається з традиційною. Варто зазначити, що цифрова економіка - це не окремий сектор ВВП, як наприклад, індустрія інформаційно-комунікаційних технологій або промисловість, це платформа, яка пронизує всі сектори економіки, кардинально змінює їх, змінює саму структуру української економіки, створює нові сегменти і навіть галузі [3].

У вересні 2019 р. уряд затвердив Положення «Про Міністерство цифрової трансформації України». Міністерство забезпечує виконання функцій «центрального засвідчувального органу», реалізує державну політику у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян [2].

Діджитал-страхування - це новий метод страхування, який за допомогою інтернету, мобільних пристроїв та інших цифрових носіїв дає можливість страховим компаніям тісніше працювати з клієнтами та надавати їм послуги. Впроваджуючи цифрові технології у страхуванні, страхові компанії підвищують ефективність своєї діяльності та зменшують витрати, застосовуючи онлайн страхування. Зменшення витрат на страхові послуги відбувається шляхом зниження комісійних витрат, оренди приміщення, зменшення кількості працівників, відповідно заробітної плати.

У галузі автострахування з лютого 2018 р. діє онлайн-додаток для оформлення поліса ОСЦПВВНТЗ. На початок 2020 р. було укладено понад 1,3 млн електронних договорів, та отримано понад 1,03 млрд. грн. страхових премій (табл. 1). Лідерами за кількістю укладених договорів за період функціонування системи стали: «ПЗУ Україна» (212,2 тис. договорів, 184,1 млн. грн. страхових платежів); «КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП» (190,5 тис. договорів, 116,6 млн. грн. страхових платежів); «ВУСО» (183,7 тис. договорів, 132,3 млн. грн. страхових платежів). У 2019 р. послуги з укладання

електронних договорів ОСЦПВ надавали 44 страхові компанії. Топ-20 компаніям належить 91,5 % укладених електронних договорів.

Таблиця 1

**Топ-20 страхових компаній за кількістю укладених електронних договорів
ОСЦПВНТЗ (01.02 2018 р. – 31.12. 2019 р.)**

	Страхова компанія	Кількість ел. Полісів	Питома вага, %	Страхова премія, грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6
1	ПЗУ Україна	212 167	16	184 143 154	18
2	КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП	190 481	15	116 578 820	11
3	ВУСО	183 680	14	132 256 096	13
4	УНІКА	65 488	5	64 001 885	6
5	Ю.Ес.Ай.	59 891	5	46 796 736	5
6	Українська страхова група	56 766	4	58 277 803	6
7	УПСК	51 074	4	20 324 670	2
8	ТАС	50 240	4	32 411 760	3
9	ПРОВІДНА	49 264	4	30 240 190	3
10	АРКС	47 505	4	55 481 227	5
11	АСКО-Донбас Північний	46 051	3	30 760 133	3
12	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	43 776	3	36 705 812	4
13	АСКА	38 637	3	30 941 111	3
14	Альфа Страхування	26 996	2	23 105 811	2
15	Альфа-Гарант	24 339	2	17 754 238	2
16	Універсальна	24 078	2	20 081 370	2
17	Мега-гарант	20 257	2	11 777 472	1
18	ОРАНТА	20 164	2	16 037 197	2
19	ГАРДІАН	14 817	1	9 926 127	1
20	БРОКБІЗНЕС	13 381	1	10 295 502	1
	Разом	1326044	100	1023017700	100

Джерело: складено та розраховано за [1]

Упродовж 2019 року кількість електронних полісів щомісячно зростала (рис. 1.). Найбільшу їх кількість було оформлено у листопаді та грудні. У цей же період було виплачено найбільші суми страхових премій.

Рис. 1. Динаміка кількості електронних полісів ОСЦПВВНТЗ та виплачених за ними страхових премій, 2019 р.

Джерело: [1]

Таким чином, процес цифровізації у страхуванні передбачає комплексну розробку та реалізацію нових форм співробітництва страховиків та страхувальників з метою більш якісного забезпечення попиту споживачів і збільшення прибутковості страхових компаній

Список використаних джерел:

1. Кількість електронних договорів ОСЦПВ, укладених в 2019 році, перевищила 1,2 млн. шт. [Електронний ресурс] // МТСБУ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/156535/>.

2. Презентація міністерства цифрової трансформації: держава в смартфоні, цифровізація та інші нововведення [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://cedem.org.ua/news/prezentatsiya-mintsyfyry/>.

3. Україна 2030e — країна з розвинутою цифровою економікою [Електронний ресурс] // Український інститут майбутнього – Режим доступу до ресурсу: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-13>

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Цицюра В.В., студент

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Ліквідність комерційного банку має суттєвий вплив не тільки на діяльність одного конкретного банку, а й на діяльність кредитної системи України. Якщо банк матиме проблеми, пов'язані з його ліквідністю, він не зможе повною мірою виконувати свої функції, пов'язані з обслуговуванням клієнтів, що безумовно призведе до зниження рейтингу такого банку, і в подальшому ускладнення запозичення коштів з зовнішніх джерел. Також, свідченням негативного управління банком є і надлишкова ліквідність, в результаті якої виникає неспроможність менеджменту банку ефективно розпоряджатися залученими ресурсами. Надлишкова ліквідність спричиняє зниження рентабельності банківської діяльності та може привести до збитковості банку. Правильна оцінка ліквідності та ефективне управління нею є однією з найважливіших передумов успішної діяльності банку.

Значний внесок в дослідження ліквідності в межах банківської системи, зокрема в контексті фінансової стійкості банку здійснили колектив українських авторів під загальною редакцією О.І. Барановського у монографії «Розвиток банківської системи України». В цій монографії зазначено ризики ліквідності як чинники, що впливають на фінансову стійкість банку [1].

Ризиком ліквідності для банку називається ризик того, що банк не зможе розрахуватися в строк за власними зобов'язаннями у зв'язку з неможливістю за певних умов швидкої конверсії фінансових активів у платіжні засоби без суттєвих втрат.

Виходячи з вищесказаного визначення, стає зрозуміло, що банки повинні постійно управляти ліквідністю, підтримуючи її на достатньому рівні для своєчасного виконання всіх прийнятих на себе зобов'язань з урахуванням їх обсягів, строковості й валюти платежів, забезпечувати потрібне співвідношення між власними та залученими коштами, формувати оптимальну структуру

активів із збільшенням частки високоякісних активів з прийнятним рівнем кредитного ризику для виконання правомірних вимог вкладників, кредиторів і всіх інших клієнтів.

З метою контролю за станом ліквідності банків Національний банк установлює такі нормативи ліквідності:

- миттєвої ліквідності (Н4);
- поточної ліквідності (Н5);
- короткострокової ліквідності (Н6);
- коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) [2; 3].

В Україні, як і в багатьох інших країнах, перевагу надають системі CAMELSO - із 1997 року її використовує НБУ в ході здійснення нагляду за діяльністю комерційних банків і прийняття рішень щодо застосування заходів фінансового оздоровлення [3]. CAMELSO - офіційно визнана вдосконалена система рейтингової оцінки банків, яку широко використовують наглядові органи багатьох країн світу.

Серед методів управління ризиком ліквідності, що переважно використовуються вітчизняними комерційними банками, зазначимо наступні:

- метод лімітування (диверсифікація) та створення резервів;
- метод коефіцієнтів - нормативів ліквідності встановлені НБУ;
- метод виплат Cash-flow;
- метод загального фонду коштів;
- метод розподілу активів (конверсії коштів);
- метод GAP-аналізу;
- метод економіко-математичного моделювання.

Кожен із методів спрямований не лише на дотримання індикативних значень, а й використовується для проведення аналізу банківських операцій, досліджень співвідношення між активами і пасивами.

Головною ціллю на мікроекономічному рівні НБУ визначає захист інтересів вкладників та кредиторів, а на макроекономічному рівні –

забезпечення достатнього рівня ліквідності задля ефективного її функціонування. Досягнення макроекономічних цілей НБУ досягається за допомогою грошовокредитних інструментів, до яких можна віднести: процентну політику, обов'язкове резервування, операції з рефінансування банків, операції на відкритому ринку, депозитна діяльність НБУ, операції із державними цінними паперами.

Отже, можна зробити висновок, що управління ліквідністю, яке діє в Україні, потребує удосконалення. Зумовлено це тим, що не зважаючи на дотримання майже всіма банками діючих нормативів ліквідності, загальний стан банків потребує підвищення рівня прибутковості. На рівень ліквідності банку впливають безліч чинників. Вдосконалення регулювання ліквідності банків України на основі стандартів Базеля III, із врахуванням найбільш впливових факторів та специфіки функціонування кожного банку, сприятиме підвищенню рівня управління ліквідністю, що стане передумовою для перетворення діючих банків на більш надійні та фінансово стійкі не тільки на національному ринку, а й на міжнародному. Основним завданням в управлінні ліквідністю є недопущення ситуації переростання допустимого ризику в катастрофічний, який загрожує самому існуванню банку і може призвести до банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Барановський О.І., Барановська В.Г., Бридун Є.В. Розвиток банківської системи України: монографія. Київ: ДУ «Ін-т економіки та прогнозування» НАН України. 2008. 581 с.

2. Методика розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR): Рішення Правління Національного банку України від 15.02.2018 № 101-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18> (дата звернення: 10.11.2020).

3. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. URL:

УДК 336

СТРУКТУРА ГРОШОВОЇ МАСИ В УКРАЇНІ

Черевата А.А., студентка

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах ринкової економіки гроші існують у різних формах, що базуються на внутрішній взаємодії, характерній грошовим функціям. Вони не автономні і теоретично можуть бути обґрунтовані тільки як складові частини єдиної грошової системи. [1, 2].

Сукупність грошей у всіх формах, які знаходяться в економічному обороті на визначений момент часу (кінець місяця чи року) характеризує величину грошової маси.

У визначенні обсягу і структури грошової маси в банківській практиці використовується належний набір грошових агрегатів – M0, M1, M2, M3 та ін.

Грошові агрегати (monetary aggregate) – зобов'язання депозитних корпорацій перед другими секторами економіки, окрім сектору загального державного управління та інших депозитних корпорацій.

Компонентами грошових агрегатів є фінансові активи у формі готівкових коштів у національній валюті, переказних депозитів, других депозитів, коштів за цінними паперами, окрім акцій, які емітовані депозитними корпораціями та належать на правах власності другим фінансовим корпораціям, нефінансовим корпораціям, домашнім господарствам і некомерційним організаціям, які обслуговують домашні господарства. Залежно від зниження ступеня ліквідності фінансові активи розділяють на групи у відмінні грошові агрегати M0, M1, M2 та M3. Грошовий агрегат M0 включає готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями. Грошовий агрегат M1 – грошовий агрегат M0 та переказні

депозити в національній валюті. Грошовий агрегат M2 – грошовий агрегат M1 і переказні депозити в іноземній валюті та інші депозити. Грошовий агрегат M3 (грошова маса) – грошовий агрегат M2 та цінні папери, окрім акцій.

Грошові агрегати створюються на базі наступних концепцій:

1) грошова маса у вузькому розумінні включають не лише гроші готівкою, а також депозитні гроші;

2) сукупна грошова маса поділяється на ту, що перебуває в обігу, ту, яка нагромаджується, виконує функцію збереження вартості.;

3) сукупна грошова маса охоплює також банківські вклади, депозити та цінні папери з фіксованим доходом.

Напрямки, які сформувалися у структурі грошової маси України несуть протилежні очікуваному наслідки як для ефективного функціонування грошової системи так і для економіки в цілому.

Далі можемо розглянути показники залишків грошових агрегатів станом на січень 2020 року (Рис. 1):

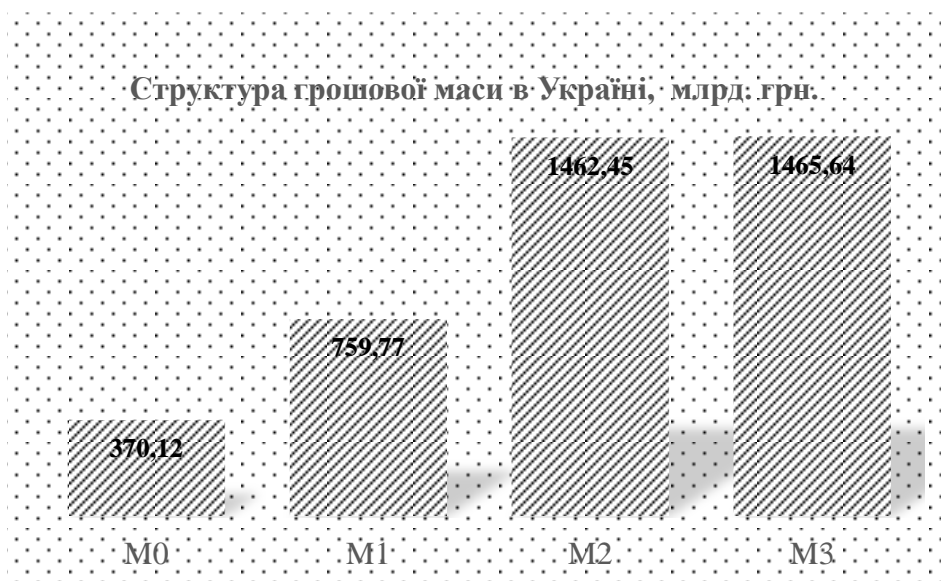

Рис. 1. Показники грошової маси в Україні, січень 2020 р.

Джерело: побудовано автором на основі джерел [3, 4]

Передусім, відбулося подальше скорочення грошових надходжень на розрахункові (поточні) рахунки суб'єктів господарювання, які суттєво обтяжує і

без того нелегкий стан з розрахунками в народному господарстві. Це спричинено кризою в економіці та постійною нестачею у суб'єктів господарювання вільних обігових коштів.

По-друге, це зменшення (через низький рівень реальних депозитів) ліквідності і послаблення кредитного потенціалу комерційних банків, які в свою чергу призводить до зниження інвестицій і меншого зростання ВВП у довгостроковому періоді. Тож задовільний прогноз інфляції і основних макроекономічних показників надзвичайно важливий для проведення монетарної політики.

Список використаних джерел:

1. Грошова маса в Україні. URL: <https://mind.ua/news/20209771-groshova-masa-v-ukrayini-v-berezni-zrosla-na-28>
2. Грошова маса в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/08/12/650501/>
3. ГРОШОВІ АГРЕГАТИ. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123272&cat_id=123209
4. Економічні та фінансові показники УКРАЇНИ. URL: <http://ukrstat.gov.ua/imf/Pokaz.html>

УДК: 33.336

ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ З ПІДРИМАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ

Черкесенко К.І, студентка

Жарікова О.Б., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проблеми управління ліквідністю комерційних банків і банківської системи завжди є актуальними, не залежно від фази ділового циклу, адже перед банківським менеджментом завжди стоїть завдання її балансування, подолання дефіциту або ефективного використання надлишкових ліквідних коштів. Ліквідність банківської системи (banking system liquidity) – динамічний стан,

який забезпечує своєчасність, повноту та безперервність виконання всіх грошових зобов'язань банківської системи країни, характеризує рівень її надійності та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки [3]. Національний банк України продовжує активно вживати заходів щодо стимулювання кредитної діяльності банків. Одним із вагомих чинників, що змушує банки утримуватися від активного здійснення кредитних вкладень (особливо довгострокових), є їх невпевненість у спроможності підтримати власну ліквідність у разі посилення нестабільності на зовнішніх ринках, що може позначитися і на стані внутрішнього фінансового ринку.

Даний показник забезпечується коштами обов'язкових резервних вимог, які зберігаються на рахунках банків у центральному банку та вільною ліквідністю, тобто коштами понад необхідний обсяг обов'язкових резервних вимог [1].

З метою регулювання ліквідності банків Національний банк з урахуванням поточної ситуації на грошовому ринку застосовує:

- операції з рефінансування (постійно діюча лінія рефінансування для надання банкам кредитів овернайт, кредити рефінансування);
- операції репо (операції прямого репо, операції зворотного репо);
- операції з власними борговими зобов'язаннями (деPOSITNІ сертифікати овернайт та строком до 90 днів);

Так ліквідність комерційних банків як об'єкт управління використовується правлінням і менеджментом банку у процесі вирішення трилеми: ліквідність-ризиковість-прибутковість, однак завжди в напрямку максимізації прибутку, оскільки банк є фінансовим підприємством і кінцевою і основною метою його діяльності є отримання максимального прибутку при мінімальних затратах. Ліквідність банківської установи знаходиться в обернено пропорційному зв'язку з його дохідністю. Чим більше активів банк тримає в ліквідній формі, тим менша їх частина залишається для отримання доходів. Для створення стабільних умов для діяльності банків та сприяння вчасному виконанню ними вимог вкладників та кредиторів Національний банк України

вжив такі заходи для підтримання ліквідності банків (рис.1) установив, що банк може звертатися за кредитом овернайт під забезпечення державними облигаціями України або депозитними сертифікатами Національного банку в розмірі не більше 100% від суми визначеного згідно з установленими нормативами обсягу обов’язкових резервів за попередній період утримання; кредитом овернайт бланковим у розмірі не більше 25% від суми визначеного згідно з установленими нормативами обсягу обов’язкових резервів за попередній період утримання.

За досліджуваний період зріс загальний обсяг наданих коштів НБУ зріс на 400 млн. грн., завдяки зменшенню ставки по кредитах овернайт до 7%. По розміщенню депозитних сертифікатів аналогічно зменшилась облікова ставка, що стало причиною зниженню обсягу вкладення коштів банками в ОВДП на 20 млрд. грн.

Рис. 1 Обсяг операцій НБУ з підтримання ліквідності банків на вересень-жовтень 2020

З графіка видно, що НБУ надавав перевагу політиці мобілізації грошових ресурсів і знизив обсяг операцій з підтримки ліквідності, що стало причиною банкрутства багатьох банків. Викладені вище пропозиції сприятимуть формуванню сучасної системи рефінансування, яка забезпечить стабільність банківської системи та дасть потужний поштовх до подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

- 1.Ліквідність банківської системи України: Науково-аналітичні матеріали. Вип.12. В.І. Міщенко, А.В. Сомик. – К. Центр наукових досліджень.
- 2.Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України // Постанова Національного банку від 30.04.2009 р. № 259.
- 3.Рудан, В. Я. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан і стратегічні орієнтири управління // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет – Тернопіль, 2017. – Том 27. № 4. С. 170-179. ISSN 1993-0259.
- 4.Олещенко Л.Г. Сучасний стан та проблеми ліквідності банківської системи України / Л.Г. Олещенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com>.

УДК 336.338

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Черкесенко К.І, студентка

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Поширення світом коронавірусу спричинило погіршення економічної ситуації і настроїв підприємців у більшості країн світу: впали біржові індекси, стрімко змінювалися ціни на товарних ринках, девальвували валюти багатьох країн. Це спостерігалось в Польщі, Турції, Росії, Австралії, Норвегії, Великобританії, США та ін. Не стала виключенням і Україна. Стали в потребі нестандартні економічні рішення в частині державного регулювання для того, щоби зменшити шкоду нанесену коронавірусом і запровадженими карантинними заходами, пов'язаними з ним. Потрібні заходи, щ компенсували би, принаймні частково, шкоду, що наноситься бізнесу карантинними обмежувачими заходами.

Для зменшення шкоди для громадян країни за ініціативою НБУ Верховна Рада забороняла банкам з 1 березня по 30 квітня підвищувати відсоткову ставку за користування споживчим кредитом з інших причин, ніж планова зміна плаваючої відсоткової ставки за договором. Також тимчасово було заборонено застосовувати будь-яку відповідальність (штрафи, пені тощо) за прострочення виконання зобов'язань у період з 01 березня 2020 року по 30 квітня 2020 року[1].

Паралельно для компенсації банкам збитків від попереднього рішення у березні НБУ ввів додатково до стандартних короткострокових інструментів довгострокове рефінансування банків на строк до п'яти років, а також збільшив термін короткострокових кредитів рефінансування. У квітні НБУ встановив тимчасовий графік для проведення тендерів із підтримки ліквідності банків - від 30 квітня до 30 червня. [3]

Для того, щоби системно проводити регулювання ситуації в країні з 5 червня 2020 року постановою НБУ від 4 червня №73 на території України запроваджені Антикризові заходи , які і діятимуть до 1 червня 2021 року.

До п'ятискладової системи антикризових заходів входять:

1. Кредити. Введення «кредитних канікул» - особливий пільговий період обслуговування кредитів для тих, хто вчасно платив за кредитом, але зіткнувся з фінансовими труднощами через карантин. Банки дають позичальникам можливість зробити платежі за споживчими кредитами після карантину без штрафів та пені за прострочку.

2. Депозити. Банкам заборонено вводити будь-які обмеження на зняття депозитів.. У перші тижні карантину вплив коштів населення був, але дуже швидко депозити населення поновилися.

3. Безперебійна робота банківської системи. Надання рекомендацій відділенням банків щодо забезпечення санітарних норм та доступності фінансових послуг.

4. Валюта. Спалах коронавірусу підвищив попит на валюту всередині України. Але Національний банк згладжував надмірні курсові коливання

проведенням інтервенцій з продажу валюти на міжбанківському валютному ринку.

5. Платежі. Для стимулювання українців до переходу на дистанційне банківське обслуговування і розширення безготівкових платежів на час карантину відмінились оплата за проведення платежів у Системі електронних платежів, а для власників платіжних карток, термін яких завершувався під час карантину, була надана можливість подовження строку їх дії.

Готівка, яка вилучалась з обігу, перевозилась до сховища НБУ на "карантин" для знезараження. До банків постачали банкноти, які зберігалися в сховищах НБУ до початку поширення коронавірусу в Україні. [2]

Таким чином, для зменшення негативного впливу на фінансовий стан домогосподарств і українського бізнесу державою були передбачені конкретні заходи, пов'язані з діяльністю банківської системи. Проте, якщо карантин затягнеться на довше, ніж до середини 2021 року, потрібна буде додаткова підтримка з боку держави, щоби остаточно не зруйнувати бізнес і банківську систему в країні

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс// Код доступу: <https://bank.gov.ua/ua/about/covid19>
2. Електронний ресурс// Код доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dopovid-golovi-nbu-yakova-smoliya-u-verhovniy-radi-ukrayini>
3. Електронний ресурс// Код доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/news/pidtrimka-bankiv-nbu-vviv-novi-antikrizovi-zahodi>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Чубанова М.С., студентка

Файчук О.В., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Банківські інновації – це результат функціонування банку, спрямований на створення новітніх технологій та продуктів, а також інноваційних методів керівництва банківською установою з метою досягнення додаткового прибутку та конкурентних переваг[1].

На сьогоднішній день банківська інновація в Україні виявляється найчастіше у виникненні нових банківських продуктів.

Банківський продукт – це набір модифікованих фінансових та банківських операцій для вирішення будь-якого запита клієнта, який можна позиціонувати як новітню банківську послугу або з'єднання традиційних послуг банку, вибудоване в технічний ланцюг, що дозволяє вирішувати проблеми клієнта і задовольняти його попит у комбінованому обслуговуванні[2].

За останнє десятиріччя український банківська сфера також суттєво змінився, він представлений інноваціями, продуктами та підходом до клієнта. На сьогоднішній день найбільш розповсюдженими є такі різновиди вітчизняних інноваційних банківських продуктів:

1) мобільний банкінг – за допомогою мобільного телефону можна здійснити більшу кількість операцій із власними рахунками, він відкриває широкий спектр послуг, зокрема, остачу по рахунку, перекази коштів, платежі, кредити однієї фізичної особи іншій і т.д. На думку експертів, мобільний телефон витіснить пластикову картку як засіб платежу протягом декількох років. Саме за допомогою NFC-чипів, які вмонтовані у телефон, буде відбуватися ідентифікація клієнта, через це зникне потреба в паспорті, відповідно ідентифікація клієнта банком стане здійсненою лише за допомогою телефона.

2) Інтернет-банкінг – центральна новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні рекомендується клієнтам більшістю банків. Україна входить до топ-10 країн Європи за чисельністю користувачів, але через низьке проникнення в усі регіони досі має значний потенціал зростання у майбутньому Інтернет-аудиторії. Для банків це відкриває колосальні можливості, тому експерти роблять ставку саме на процвітання віддаленого банкінгу;

3) «зона 24» – в наслідок цього продукту клієнт може самотужки керувати своїми рахунками, одержувати поради фахівця call-центру, залишати заявку на отримання послуги, записатися на обслуговування в абияке відділення банку. Практично кожна «зона 24» облаштована банкоматом, телефоном доступу до інформаційної служби, модулем поповнення готівкою CashIn. Ця спрямованість банківської діяльності продовжує поліпшуватись;

4) електронний залишок – запуск даної послуги в касах банку дає можливість скоротити витрати на обіг монет, тому що залишок менше однієї гривні зачисляється на рахунок мобільного телефону клієнта чи у вигляді електронного ваучера;

5) POS-термінали в торгових мережах – на відміну від західних країн вони не спричинили глобальної революції в українському безготівковому просторі. Проте сьогоднішні 5% безготівкових операцій з платіжними картками все ж змушують банкірів вірити в зміцнення цього тренда в найближчі п'ять років. У прийдешньому POS-термінали будуть установлювати самі продавці, оскільки в оплату буде прийматися інформація з NFC-чіпів, вбудованих у телефон. Одночасно термінали самообслуговування, що з'явилися декілька років назад, набирають популярності у банківських відділеннях, і за їхніми межами[3].

Нині дистанційне банківське обслуговування в Україні пропонують багато фінансових установ. Найбільш тріумфальними і технологічними учасники ринку визнають інтернет-сервіси ПриватБанку, Ощадбанку, АльфаБанку, ПУМБ, Укрсоцбанку, Креді Агріколь та ОТП Банк (табл.1)[4].

**Рейтинг найбільших інноваційних банків України за наповненням
інтернет-банкінгу**

№ п/п	Банк	Приват Банк	ПУМБ	Альфа-Банк	Укрсоц Банк	Ощад Банк	Креді Агріколь	ОТП Банк
1	Простота підключення (чим менше, тим краще)	1	2	1	2	1	2	+
2	Перекази між рахунками	+	+	+	+	+	+	+
3	Відкриття депозитів онлайн	+	+	+	+	-	Тільки поповнення	+
4	Комунальні платежі	+	+	+	+	Тільки м. Київ м. Одеса	-	+
5	Платежі за реквізитами	+	+	+	+	+	+	+
6	Блокування та розблокування карт	+	+	+	+	+	+	+
7	Випуск/перевипуск карт	+	+	-	+	+	Тільки випуск додаткової	-
8	Випуск віртуальної карти	+	-	-	+/-	+	Тільки у відділенні	Тільки у відділенні
	Управління лімітами	+	+	+	+	+	+	+
9	Управління гео-лімітами	-	+	+	-	+	+	-
10	Підключення/відключення SMS	+	+	+	+	+	+	+
11	Шаблони та регулярні платежі	+	+	+	+	+	+	+

Таким чином, виходячи з даних таблиці, можна запевнитися, що активний розвиток Інтернет-банкінгу в Україні підштовхує до зростання інтернет-користувачів. Проведе спостереження розвитку вітчизняного Інтернет-банкінгу дає право виділити комерційні банки, що являються лідерами.

Список використаної джерел:

1. Єгоричева С.Б. Банківські інновації: [навч. посіб.] / С.Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.

2. Банки і банківська справа: [підручник для бакалаврів] / Під ред. В.А. Боровкової; 3-тє вид., перероб. та доп. – М.: Юрайт, 2016. – 623 с.

3. Мошинець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошинець // Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm

4. Виговська Л. 100 млрд. грн. на рік. Ринок мобільного та інтернетбанкінгу б'є рекорди / Л. Виговська, М. Оліярник [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://biz.nv.ua/ukr/publications/100-mlrd-na-rik-rinokmobilnogota-internet-banking-u-v-ukrajini-b-je-rekordi-108675.html>.

УДК 336.71

ХАРАКТЕРИСТИКА СВІТОВОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Шевчук Д.В., студент

Муравський О.А., кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Банківська система будь-якої країни світу займає чільне місце серед інших складових фінансової системи, відповідно відіграє досить вагому роль в економічному зростанні держави, а також є невід'ємним механізмом кредитно-фінансових відносин у країні. Але на світовому рівні банківські системи різних країн об'єднуються в єдину світову банківську систему. Без неї неможливий перерозподіл фінансових ресурсів в рамках світового господарства, оскільки світова банківська система являє собою архіважливу складову світової фінансової системи.

Світова банківська система – це глобальна банківська система, тобто сукупність елементів банківської системи, яка діє у світі в певний період часу [1]. На сучасному етапі світова банківська система представляє собою сукупність багатонаціональних і транснаціональних банків, банківські системи окремих країн, а також регіональні і міжнародні кредитно-фінансові інституції. Функціонування банківської системи має на меті забезпечити стабільну та надійну діяльність окремих банків, а також банківської системи загалом, щоб забезпечити необхідною кількістю грошей оборот ВВП, а також контролювати

діяльність комерційних банків задля унеможливлення випадків порушення законодавства в банківському секторі [2].

В процесі тривалої еволюції, глобалізації та транснаціоналізації банківського капіталу утворилась низка міжнародних фінансових центрів, а саме Нью-Йорк у США; Лондон (Великобританія), Париж (Франція), Цюрих (Швейцарія), Люксембург, Франкфурт-на-Майні (Німеччина) у Західній Європі; Токіо в Японії. Отже, у світі сформувались три головні фінансові регіони, в яких зосередились найбільші транснаціональні банки світу, а саме США, Західна Європа та Японія[3]. Станом на 2018 рік 10 найбільших в світі транснаціональних банків представлено банками таких країн, як: Франція (BNP Paribas); США (JPMorgan Chase); Великобританія (HSBC Holdings PLC); Китай (Industrial and Commercial Bank of China (ICBC), China Construction Bank Corporation, Agricultural Bank of China, Bank of China LTD); Японія (Mitsubishi UFJ Financial Group).

Список найбільших світових транснаціональних банків за рівнем сукупних активів представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Список найбільших транснаціональних банків світу станом на 2018 рік

№	Банк	Країна походження	Сукупні активи (млрд. дол.)
1	Industrial and Commercial Bank of China (ICBC)	Китай	3 473
2	China Construction Bank Corporation	Китай	3 016
3	Agricultural Bank of China	Китай	2 815
4	Mitsubishi UFJ Financial Group	Японія	2 626
5	Bank of China LTD	Китай	2 611
6	JPMorgan Chase	США	2 500
7	HSBC Holdings PLC	Великобританія	2 374
8	BNP Paribas	Франція	2 189
9	Bank of America (BoA)	США	2 187
10	Wells Fargo	США	1 930

Джерело: побудовано автором на основі джерела [3]

Як видно з даних таблиці 1, найбільшу частку серед найбільших транснаціональних банків займає Китай, а саме 4 банки. Окрім цього ці банки мають більші в порівнянні з іншими банками сукупні активи (за винятком Bank

of China LTD), що може охарактеризувати Китай як країну, яка досить швидко зростає в розрізі фінансового центру світу.

На фоні прориву китайських банків у рейтингах спостерігається зменшення присутності західноєвропейських банків серед найбільших банківських установ світу. Показовими у цьому контексті є такі дані: якщо у 2010 р. серед 10 найбільших банківських установ світу за розміром активів було представлено 6 європейських та по 2 американських і азійських банки, то до відповідного рейтингу 2018 р. входять 6 азійських та по 2 американських і європейських банки. У переліку 1000 найбільших банків 2018 р. представлено 218 західноєвропейських банків, 175 північноамериканських банків та 135 китайських банків. Аналогічні зміни відбуваються також у регіональному розподілі банківського прибутку: на банки з азійсько-тихоокеанського регіону сьогодні припадає понад 43% загального прибутку 1000 найбільших банків світу, тоді як у докризовому 2007 р. цей показник дорівнював усього 18,5% [4].

Виходячи з вище сказаного, можна дійти висновку про те, що транснаціональні банки відіграють ключову роль в світовій банківській системі. Банки-виходці з Західної Європи у післякризовий період послабили своє котирування у світовій банківській системі як надійні посередники на світових фінансових ринках, здатні неухильно виконувати свої функції. Таким чином на перше місце серед фінансових центрів світової банківської системи виходить Азіатський регіон, в основному представлений Китаєм, оскільки Азіатський регіон, зокрема Китай в меншій мірі інтегрований у світову банківську систему, порівнянні з банками Західної Європи і США, що зіграло Китаю на користь.

Отже, загалом можна сказати, що світова банківська система останніми роками пережила певну трансформацію з посиленням ролі Китаю на світовій фінансовій арені, що в майбутньому може суттєво послабити вплив банків Європи і США на світову банківську систему.

Список використаних джерел:

1. Сутність банківських систем: типологізація, класифікація і роль в економіці / П. М. Сенищ // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2013. - Вип. 1. - С. 246-253.
2. Муравський О.А., Шевчук Д.В., Сучасний стан банківської системи України // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2020. Т. 25. Вип. 2(81) С. 140-145.
3. Король М. М., Носа А. М. Аналіз діяльності транснаціональних банків в умовах глобалізації та транснаціоналізації світової економіки. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018, Випуск 21, частина 1., С.100-104.
4. Світова банківська система: посткризове відновлення? / О. Булатова, Т. Марена // Журнал європейської економіки. - 2019. - Т. 18, № 3. - С. 265-282.